

Cărți Ortodoxe

DUHOVNICUL CĂTRE UCENICUL SĂU

Pictură de Aleksandr Petrov

Tipărită cu binecuvântarea
Preasfințitului Calinic,
Episcopul Argeșului

Consilier editorial:
Preot Nicolae Tănase

Apare sub îngrijirea Mănăstirii
Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil

ISBN: 973-99094-9-3
Copyright Editura „Credința strămoșească”, 2000

Ediție electronică:

CĂRȚI ORTODOXE

2017

Cartea poate fi descărcată gratuit și distribuită liber, spre folosul sufletesc al tuturor cititorilor săi.

Copyright © 2017 CĂRȚI ORTODOXE

<https://blogcartiortodoxe.wordpress.com/>

carti.ortodoxe@yahoo.ro

Cuprins

[În loc de introducere](#)

[Duhovnicul către ucenicul său](#)

[Ce este viața omului](#)

[Administratori ai lui Dumnezeu](#)

[Despre ascultarea de duhovnic](#)

În loc de introducere

Fratele meu, *nenorocirea cea mai mare nu este să cazi în păcate, ci să nu te mai ridici.*

Suflarea de viață este harul îndumnezeitor, o contopire cu Dumnezeu, o comuniune cu Dumnezeu. Inima este locul central al harului dumnezeiesc; acolo se găsesc izvoarele vieții, dar, vai, acolo, diavolul și-a pus și el sămânța lui.

Șarpele a semănat sămânța îndoielii și a tăgăduirii, încercând de a lua locul lui Dumnezeu („Veți fi ca niște dumnezei, cunoscând binele și răul – a zis diavolul”), făcând din inimă un sălaș al răului, căci spune Domnul nostru Iisus Hristos: *din inimă ies gândurile rele, uciderile, adulterele, desfrâul, furtișagul, mărturiile mincinoase, hula – și acestea sunt care spurcă pe om.*

Căderea lui Lucifer (a diavolului) a fost din pricina mândriei, așa cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Episcopul să nu fie de curând botezat, ca nu cumva, trufindu-se, să cadă în osânda diavolului” (Timotei 3: 6). Deci *trufia a fost căderea diavolului*. Spune Mântuitorul: văzut-am pe satana ca un fulger căzând din cer; iar Prorocul Isaia spune: „Cum ai căzut tu din cer, stea strălucitoare, fecior al dimineții, cum ai fost aruncat la pământ tu, urâtor de neamuri...”

Trei sunt uriașii care neucid sufletul:

1. Uitarea de Dumnezeu,

2. Neștiința sau ignoranța, cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul. Păcatul principal, propriu-zis, atacă mai întâi inteligența umană, omul nu se mai înțelege pe sine în *Originea* sa, care este Dumnezeu. Deci nu-și mai cunoaște originea. Asta-i ignoranța cea mai gravă.

3 Lenea. Cât de viteaz este omul și cât de neobosit în a cuceri natura, ca și cum natura ar fi un câmp de pradă și adună săracul om zi și noapte, aproape că nu mai are odihnă deloc – și cât e de leneș când e vorba de mântuire, de salvarea și de demnitatea lui!

Vezi cum acești trei uriași ucid sufletul?

Duhovnicul către ucenicul său

Mă bucur că ești în căutarea lui Iisus.

Deocamdată, *cine se ține de Biserică, acela va câștiga raiul*; cine are Biserica de mamă, va avea pe Dumnezeu de Tată. Altfel, degeaba mai spunem rugăciunea „Tatăl nostru”. Cine zice rugăciunea „Tatăl nostru” are datoria să aibă Biserica de mamă. Când zice „Tatăl nostru”, ajunge acolo unde scrie „și ne iartă nouă greșalele noastre, după cum și noi iertăm greșiților noștri”, că, dacă eu am supărat pe cineva cu ceva și nu îi cer iertare sau, dacă cineva îmi cere mie iertare pentru o greșală și eu nu îl iert, cum să mai spun eu rugăciunea „Tatăl nostru”, că atunci eu mint, eu sunt un copil vitreg.

Acela poate spune „Tatăl nostru” cu adevărat care îi iartă pe cei care i-au făcut necazuri, greutăți, care i-au greșit cu ceva; iar care nu iartă nu știu cum va putea spune această rugăciune. Asemenea oameni se înșeală amarnic.

- Preacuvioase, vă rugăm să ne spuneți dacă acuma este perioada lui antihrist și dacă mai este mult până vine acest dictator.

- Despre venirea lui antihrist, este foarte acoperit, aproape că este în întuieric. Mântuitorul așa ne spune: că antihrist va fi în stare să înșele și pe cei aleși. Dar noi avem sfaturile Sfinților Părinți. *S-ar putea ca bunul Dumnezeu să prelungească timpul ăsta*, ca să nu vină chiar acum.

Când vei vedea că frați, surori, fete, băieți, cu mic, cu mare, se duc la mănăstire să se facă călugări, că oamenii se duc la biserică la Sfânta Liturghie, alții se spovedesc la preot și se luptă să ducă o viață curată, atunci, încă nu vine sfârșitul.

Dumnezeu amână sfârșitul, ca să treacă cu pace dincolo toată omenirea creștinească, cei care vor să se mântuiască. Iar dacă se vor împuțina acești creștini care aleargă la pocăință și vor rămâne foarte puțini, atunci da, vine sfârșitul omenirii și nu ne mai rămâne decât să facem o rugăciune în gând sau în șoaptă, dar, mai ales, să plângem cât putem.

Toți aceia care s-au trezit cu sufletul nu au altceva de făcut decât să plângă pentru păcatele lor și ale celorlalți, că atâta ne-a mai rămas, plânsul. **Numai prin plâns vom scăpa de primejdia lui antihrist.**¹

¹ Plâns pentru ce? Pentru păcatele noastre. Fiecare să plângă pentru păcatele sale și, de i-a dat Dumnezeu lacrimi, și pentru păcatele tuturor oamenilor, ale *întregului Adam*, după expresia Sfântului Siluan Atonitul. Mântuitorul Însuși ne cere: „lubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și **rugăți-vă** pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc. Ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, că El face să răsară soarele, peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei dreپți și peste cei nedreپți. [...] Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este.” (Matei 5:44-45, 48). Dacă *numai prin plâns vom scăpa de primejdia lui antihrist*, înseamnă că, în fața lui Dumnezeu și pentru propria noastră mântuire, zadarnic este efortul și râvna fără socoteală de a ne judeca semenii, ignorând oglinda duhovnicească și necăutând în ea chipul propriei noastre slutenii, pentru care se cere să ne pocăim cu lacrimi. Dacă nu am ajuns la măsura de a ne iubi vrăjmașii, măcar să nu-i judecăm, luând noi locul Fiului lui Dumnezeu, Singurul îndreptățit Judecător. Iar dacă Mântuitorul ne cere să ne iubim vrăjmașii, oare aceasta nu înseamnă că suntem datori cu iubirea față de fiecare semen al nostru, indiferent de păcatele sale? Aceasta ne învață și Sfântul Apostol Pavel, sfătuindu-ne părintește: „Dragostea

Ucenicii lui antihrist sunt aceia care spun că nu este Dumnezeu, **cei care propovăduiesc cele împotriva poruncilor lui Dumnezeu**, cât și toți sectarii care s-au rupt de Biserica lui Hristos. Acești ucenici au fost de la începutul lumii printre oameni.

Deci, cam acestea sunt semnele: Conducătorii țărilor se vor retrage, guvernele se vor schimba cât mai des, ca să nu se mai poată conduce țara, să nu se mai știe nici de cap, nici de coadă, că nu vor mai putea face față să conducă lumea asta în care nu mai este înțelegere și se vor descuraja și dezgusta. Care mai de care va căuta să fugă în altă țară, să nu-l mai cunoască nimeni, nu-i mai trebuie mărire, nu-i mai trebuie să fie o autoritate. Va avea grijă numai de viața lui. Atunci, omenirea simțind și având nevoie de conducător, va veni antihrist, iar el se va lăsa convins, ca un îndomnit, adică o persoană cu milă, credincios, iar lumea are să-l pună pe el domnitor. Atunci, după ce va căpăta puterile în mâna lui, prima dată va prizoni Biserica lui Hristos. Pe urmă, va prizoni toată lumea. Doamne ferește, să nu ajungem noi vremurile astea!

- Preacuvioase Părinte, ce ne puteți spune despre frații mincinoși? Scris este că primejdia cea mare, ispita cea de pe urmă nu vine nici de la sectanți, nici de la păcătoși, ci vine de la frații mincinoși. Care sunt acești frați mincinoși?

- Frații mincinoși sunt așa: el vorbește de Dumnezeu, dar are cu totul alt interes, adică eu vreau să merg la Ierusalim și mi-am găsit un frate, și merg cu el, dar el nu are același scop ca mine. Mergând cu mine, el caută să îmi întindă cursă; sau un alt model de frate mincinos: una zice, alta face și cu totul altceva spune – acela nu are Duhul lui Dumnezeu. Frații mincinoși sunt și printre creștini și încă foarte mulți; și nu-i poți cunoaște, sunt chiar și în Biserica. Ia să vezi de o prigoană, că n-ar trebuie să zic așa ceva, ia, atunci să vezi care-i călugăr sau care-i preot, sau care-i mirean creștin. Atunci se descoperă fiecare pe el înaintea celorlalți frați, ca la sfârșitul lumii, la Judecata de apoi. Atunci, fiecare se dă pe față, că ai văzut ce scrie la ceaslov: „Tu, care te-ai împărtășit cu Sfintele Taine în biserică și ai slujit lui Dumnezeu cu mine, tu care te arătai luminat, acuma te văd altfel, slujești diavolului, te-ai lepădat de Hristos?”

- Asta, în ce măsură, în ce fel? Spre exemplu, slujește la Sfântul Altar?

îndelung rabdă, dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, **nu se aprinde de mânie**, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptat, ci se bucură de adevăr. **Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăduiește, toate le rabdă.** Dragostea nu cade niciodată. [...] Și acum, rămân acestea trei: credința, nădejdea, dragostea. Iar **mai mare dintre acestea este dragostea.** (I Corinteni 13: 4-8, 13). De *ni se pare* că fratele nostru greșește, să ne rugăm pentru el cu iubirea de oameni poruncită nouă de Dumnezeu. Pentru ca, întârziind în căderea din porunca iubirii și înverșunându-ne în judecarea aproapelui nostru, să nu ne trezim, părăsiți de Dumnezeu, că ne-am rostogolit noi înșine în ceea ce am judecat la semenii noștri sau, mai rău: că ne-am lepădat de Hristos. Sfântul Apostol Pavel ne atenționează: „cel căruia **i se pare** că stă să ia seama să nu cadă” (I Corinteni 10: 12). Așadar, să luăm seama la sufletul nostru, la neputințele noastre, la păcatele noastre. Să citim cu înțelegere *Evanghelia*, să facem din Predica de pe Munte (Matei, capitolele 5-7) îndreptarul vieții noastre duhovnicești. Să nu punem Canoanele mai presus de Evanghelie. Cu frică și cu cutremur să împlinim porunca: „Nu judecați!” (Matei7: 1), *ca să nu fim judecați* și să ajungem să ne arate Dumnezeu, lăsându-ne la mintea noastră, că suntem în stare de unele și mai grozave decât acelea pe care le-am judecat la semenii noștri. (Notă *Cărți Ortodoxe*).

- Da, dar el nu s-a făcut preot ori ceva mare în Biserică, pentru că vrea să ajute Biserica; el s-a făcut mare, având boala de mărire, de mândrie, să câștige bani, să fie el cineva, să zică lumea „brava lui!”. El nu s-a lăsat descusut de preotul duhovnic, pentru a i se descoperi boala de care suferă – mândria. Și a primit duhovnicul „oia”, crezând că e oaie; dar ea era lup; sau a primit „lumina” și, de fapt, era întunericul. Acela poate fi chiar și viitor sectar: el pentru bani și pentru interese lumești a intrat în preoție ori s-a făcut mai mare. Dar, Doamne ferește!

Și mai sunt și altfel de creștini, să ne păzească Dumnezeu! Din toate credințele care sunt pe fața pământului, mai este o credință foarte periculoasă. Când se întâlnesc Părinții Bisericii sau călugării, sau creștinii și unul crapă de ciudă asupra fraților lui, el are o *credință greșită*² și e o mare nenorocire. Doamne ferește, să ne păzească Dumnezeu de cel ce crapă de ciudă asupra fraților lui și **nu vrea să ierte**. Acela îi de plâns.

Iar care are Duhul lui Dumnezeu acela iartă, nu ține mânie, inima lui e plină de bunătate, îi plin de Duhul Sfânt, de milă, îi îndelung răbdător. Totodată, (pe) creștinii care duc o viață curată și au ajuns de și-au curățit inima de patimi, nu se poate să nu-i odihnească Duhul Sfânt și aicea, în viața aceasta, și dincolo de mormânt.

Sunt unele persoane prin biserici, prin mănăstiri, prin lume, peste tot, care se luptă cu păcatele, pentru ca, biruindu-le, să se milostivească Domnul și să-i mântuiască. Să știi că, pentru aceștia, s-ar putea să mai amâne Domnul sfârșitul lumii: că încă sunt creștini care doresc să se mântuiască, sunt călugări, maici prin mănăstiri care își plâng păcatele lor și luptă să ducă o viață după poruncile lui Dumnezeu. *Pentru rugăciunile lor, ne mai ține Dumnezeu.* Dar, pe de altă parte, dă năvală peste noi și sfârșitul.

Acum, numai Dumnezeu știe ce va face; dar El a lăsat scris – iar noi trebuie să păzim – „privegheați și vă rugați, că acel ceas este ascuns”. Păi, dacă omul ar ști când e sfârșitul lumii, ar fi foarte bine; că, dacă mai sunt cincizeci de ani, am când mă pocăi; dacă mai sunt o sută de ani, e și mai bine, am când mă pocăi; (dar) în toți acești ani, ar duce o viață cu grijă numai pentru cele pământești. Dar așa, dacă el nu știe ceasul când vine sfârșitul, el e tot timpul atent pentru viața de dincolo și, cât este atent, atâta sporește; iar timpul cât doarme sau îi umblă mintea pe dealuri – să să nu spun: după rele – asta-i pagubă.

Dacă mintea este împrăștiată și nu este la rugăciune sau în meditație la Dumnezeu, atunci ea doarme ori greșește, indiferent dacă tu ești treaz cu trupul sau dormi noaptea.

Se spune că un ucenic a întrebat pe un părinte bătrân, foarte sporit, adică pe un sfânt Părinte: dacă el a ajuns la o anumită măsură de viață sfântă, îl mai poate săgeta diavolul? „Nu, niciodată; dar, dacă mintea lui nu mai este la Dumnezeu, îl poate săgeta diavolul.” Așa a spus sfântul Părinte.

Deci, de aceea, la tot creștinul, de la cel mai mic, până la cel mai mare, mintea să fie tot timpul ocupată cu rugăciunea, iar dacă nu mai poate cu rugăciunea de obște, atunci să treacă la cugetarea despre Dumnezeu și la cele scrise în Sfintele Scripturi.

² „Nu oricine îmi zice Doamne, Doamne! Va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din

Totodată, atât mintea călugărului, cât și a mireanului creștin care vrea să se mântuiască, trebuie să aibă o lucrare. Și iată cum:

Odată, când eram ca frate în mănăstire, m-a trimis un Părinte, ca să aduc apă. (Atuncea, eu nu știam *cum* se trăiește duhovnicește.) Și, când am adus apa, Părintele m-a întreat:

- Frate Gheorghe, când te-ai dus după apă sau când ai venit cu găleata până aici, ce ai zis în gând? Ai zis *Doamne, Iisus Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul?* Ai zis vreo rugăciune?

- Nu, n-am zis nimica. Am zis să mă grăbesc, ca să vin mai repede cu apa.

- Ei, nu! Dacă vrei să te mântuiești și, mai ales, dacă vrei să te faci călugăr, trebuie ca, în gând, tot timpul să zici: *Doamne Iisuse...* sau o cugetare sfântă.

Pe urmă, mi-am dat seama că, întotdeauna, călugărul trebuie să aibă și o lucrare interioară. Până la urmă însă, m-am biruit prin a-i judeca pe alții...

Toți aceia care stau în mănăstire și îl judecă pe stareț, pe duhovnic, pe frați sau mireanul care judecă pe aproapele lui sau pe șefi, sau pe subalterni, sau pe oricine altcineva - aceia rămân închirciți duhovnicește; iar cu timpul, am observat că Biserica nu se mai poate folosi de de aceste pesoane, ele rămânând oameni slabi, oameni neputincioși și slabi duhovnicește.

- Cuvioase Părinte, există la ora actuală un duh de cărtire, un duh de a judeca pe alții, fie în mănăstire, unii pe alții, fie în lume: mirenii între ei sau pe preoți.

- Uite cum este. Eu am plecat de mic la mănăstire; și, prin câte am trecut, **pot, cu mila Domnului, să văd cele mai mari păcate cele mai mari blăstămății, nu am însă voie să-i judec și nici să mă smintesc. Odată ce am cunoscut puterea Duhului Sfânt – și scris este: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați!” – trebuie să mă păzesc. Asta este judecata lui Dumnezeu; cine sunt eu, să-i judec pe ei? Astăzi, a căzut el; iar mâine, cad eu. Dumnezeu ne va judeca – și pe ei, și pe mine – nu-i treaba mea să judec pe cineva.**

Am observat că, de când m-am păzit să judec pe altul, indiferent cine ar fi el, am mai multă dragoste de aproapele, nu mă mai biruie mânia cum mă biruia înainte. Știți că scris este: nu judeca, dar nu fi nici desfrânat! Eu dacă îl judec pe cel desfrânat, sunt călcător de lege, ca și el. El a călcat o poruncă, prin desfrânare; iar eu am călcat altă poruncă, pentru că l-am judecat; și amândoi suntem călcători de lege. Că **judecata nu este a mea, ci a lui Dumnezeu.** El va judeca pe fiecare, după cum știe El. Să știți că ne putem mântui foarte ușor, prin păzirea unor porunci foarte mici: a nu judeca, a nu osândi pe nimeni și celelalte. Păi, ce? *Mi-a spus Dumnezeu să mut munții? Nu! Mi-a spus să păzesc poruncile lăsate de El!*

Bineînțeles că mirenii, săracii, care sunt biruiți de invidie și de răutate, aceia încep prin a-i judeca pe alții; iar cei care sunt sporiți în credință nu se smintesc. Ce zic ei? Îi fratele nostru; el a căzut acuma, iar eu am căzut altă dată; dar el (cel care a căzut în păcat) poate că merge la preot și se spovedește; poate că noaptea, la rugăciune, plânge înaintea Domnului pentru păcatele sale;

poate că el, cu darul lui Dumnezeu, începe să lupte împotriva păcatului, iar eu rămân cu păcatul că l-am judecat. Că Sfântul Duh îi părăsește pe aceia care păcătuiesc și atuncia eu nu mai pot spori pe calea duhovnicească a credinței.

Toți aceia care sunt biruiți de păcatul de a judeca pe altul nu pot spori în credință, chiar dacă, la început, au avut o viață bună. Mă refer aici chiar și la acei duhovnici care îi judecă pe ucenicii lor, că nu pot face câte fac ei. Acei duhovnici scad în credință; ei nu-și dau seama că (dacă nu cad) sunt ajutați de Duhul Sfânt ca să nu cadă.

Nu este al nostru a ne ridica, ci: numai mila Domnului. Duhul Sfânt ne ridică, dacă ne smerim, ne recunoaștem greșeala prin mărturisire la duhovnic și, bineînțeles, luptăm împotriva păcatului. Iar pe care sunt plini de răutate, de îngâmfare, de mărire deșartă, de mândrie, Duhul Sfânt îi lasă să cadă, că scris este: „celui mândru, Dumnezeu îi stă împotrivă, iar celui smerit, îi dă ajutor”, deci, nu-l lasă să cadă.

Dacă omul nu are smerenie, atunci, numai prin multă durere, prin lovituri și neazuri, își dă seama că nu este decât un animal, un dobitoc, iar, uneori, chiar mai jos decât dobitoacele; și atunci începe să caute Adevărul, să caute Lumina, că îi este rușine de ceea ce a făcut; iar dacă mai are zile, începe să se pocăiască; iar dacă nu... ferească Dumnezeu!

Cea mai mare primejdie pentru creștin, atât în lume, cât și în mănăstire, este aceea de a te lăsa biruit de patima de a judeca pe altul.

Dacă vreau totuși să ajut pe cineva, atunci, să-l ajut cu *milă*; să am milă de el și, toate câte i le voi spune, să i le spun cu milă. *Nu voi rezolva ceva scrâșnind din dinți, că porunca Domnului este să facem din dragoste*, iar pe dătătorul de bunăvoie, Dumnezeu îl primește.

Sunt unii care, atunci când cad, așa se roagă lui Dumnezeu: „Doamne, ori de vreau, ori de nu vreau, mântuiește-mă!”; așa am găsit scris în unele cărți; și, pe acela, îl poți ajuta forțat, că el a venit, să-l ajuți.

În cea mai mare parte, călugării și călugărițele vin la mănăstire, pentru că, în lume, nu pot duce o viață curată, nu pot spori duhovnicește. Și atunci ei spun: mă duc în mănăstire, mă dau în mâna starețului, în mâna duhovnicului, să mă ajute la mântuire cum știu ei, cum sunt ei luminați de Duhul Sfânt. De exemplu: azi-noapte, din neatenție, am dormit mai mult și nu m-am sculat la rugăciune; ori câte alte ispite, gânduri, năluciri. Și atunci, se ajută unul pe altul; unul zice: hai la rugăciunea de noapte, la Utrenie; apoi, de la Utrenie, se întorc la chilie și își fac canonul lor călugăresc; apoi, dorm câte puțin, ca să poată a doua zi să facă treabă acolo unde sunt rânduiți. În felul ăsta, ei își topesc trupul și își smeresc sufletul prin ascultarea pe care o fac ziua, prin privegherea nopții, la Utrenie și, apoi, la chilie și prin a nu ieși din cuvântul duhovnicului sau al starețului.

După o anumită perioadă de timp, ei constată că nu mai au ispitele acelea care îi biruiau când erau în lume, nu mai au acea răutate. Văd că în ei este o pace duhovnicească și doresc doar veșnicia, nu mai doresc nimic din veacul ăsta; și se miră, și dau slavă lui Dumnezeu că i-a scos

din prăpastia în care se aflau și nu mai au lupta aceea cu răutatea, pe care o aveau când erau în lume.

Cine vrea să lucreze poruncile lui Dumnezeu, prima dată, trebuie să o facă prin multă rugăciune, ascultare și, încet, încet, Duhul Sfânt îl luminează și îi curățește mintea și sufletul, îi aprinde inima de dorul lui Dumnezeu și, atunci, toate câte există în lume, le privește ca pe niște gunoaie necurate, murdare și chiar rău mirositoare. Dar asta, pentru că s-a dat în mâna părinților duhovnicești și n-a ieșit din cuvântul lor.

Ori de ești creștin în lume, ori călugăr în mănăstire, dacă vei asculta de duhovnic, vei spori.

Sunt creștini cu viață curată și în lume și călugări adevărați în mănăstiri și în toate părțile, dar toți aceștia ascultă de sfatul duhovnicului și de al Sfinților Părinți.

- Când ați fost scos afară din mănăstire cu decretul, cum s-a întâmplat? Au fost prigoani călugării?

- Uite cum a fost. Ne-au dat câte o foaie de hârtie gata scrisă, iar noi numai să o completăm, să spunem ce ocupație aveau tata, mama, ce ocupație am avut eu în lume, dacă am avut pământ... absolut tot. Iar mai jos era scris așa: „vreau să ies din mănăstire”. Deci eu trebuia să completez formularul și să-l semnez. Și era un preot, Veleu, venit la mănăstire de pe la Bistrița, care a venit la noi și ne-a spus: „să vă dezbrăcați, că așa-i de la Dumnezeu, că trebuie să fim supuși, să facem ascultare”. Atunci eu eram bolnav în mănăstire și, când m-au scos, mi-au luat și cheia, și chilia; că eu așa aveam în gând: să nu-mi tai barba și să nu mă dezbrac de hainele călugărești, ca apoi, să pot veni măcar noaptea la rugăciune. Cei din partid au lucrat însă așa: m-au chemat la miliție și mi-au spus că, dacă nu-mi tai barba, îmi pun o amendă mare. Erau unii oameni care, atunci când mă vedeau așa slut cum eram, mă întrebau din ce sectă sunt. La care eu le răspundeam că sunt călugăr ortodox, care am fost scos din mănăstire, la ordinul statului. Atunci,ăștia se duceau pe la securitate, pe la miliție și ne pârau; că peăștia îi puneau în funcții mai mari partidul comunist, pe turnători. M-au chemat și la securitate și mi-au zis că de ce fac propagandă, că n-am voie. La care eu le-am răspuns că știu că nu-i voie, dar oamenii mă întrebă din ce sectă sunt și eu le spun că sunt călugăr ortodox, botezat în numele Tatălui și al Fiului, și al Sfântului Duh. Și ei atunci îmi ziceau:

- Ieși afară! Ce, ai venit să faci teorie cu noi?

Și, apoi, iar mă chemau, de... așa, ca la securitate, după felul cum a spus unul tot dintre ei:

- Să nu te superi pe noi, că noi te-am văzut și prin mănăstire; dar spune: am avut noi ceva cu tine? Ne-am agățat noi de tine? Nu. Dar tu ești dat în mâna noastră de haina ta, nu de haina noastră.

Deci ei nu aveau nicio vină; vinovată era haina pe care o purtam, haina călugărească. Deci diavolul nu suportă haina călugărească. Până la urmă, ei au ajuns la concluzia că sunt împotriva partidului. Și eu le-am spus că nu sunt contra partidului, că cel mai mare dușman al meu este trupul meu; ăsta (trupul omului) este cel mai periculos partid pentru cel care vrea să se

mântuiescă. Eu nu am nimic cu dumneavoastră, că așa spune Mântuitorul: supuneți-vă stăpânilor, în Domnul nostru Iisus Hristos.

Apoi, ei au început să mă ispitească (să le spun) că de unde va fi căderea lor ca partid. Și eu le-am spus:

- Mie mi se pare: căderea dumneavoastră ca partid va fi din mijlocul dumneavoastră.

Și așa a fost, că Duhul Sfânt așa mi-a dat mie în gând să le spun lor atunci.

Eu n-am avut grija nimănui; eu nici cu vecinul nu vreau să am nimica, *eu vreau să fiu în pace cu toată lumea.*

Pe urmă, ei m-au înțeles și nu mă mai frecau așa tare, ca la început. Mă luau în râs și îmi spuneau că : „tu, fiind călugăr, ai nevoie de liniște” și mă țineau în celulele lor două, trei zile, apoi îmi dădeau drumul, asta, după ce meditam eu la chinurile pe care mi le aplicau ei acolo. Dar a dat bunul Dumnezeu că, în unele persoane care m-au bătut, a intrat diavolul în ei și îi chinuia. Și au venit vreo cincisprezece persoane sau mai multe dintre cei care m-au chinuit, la mine, la Mănăstirea Sihla și mi-au spus ca să-i iert și să le citesc rugăciuni de dezlegare, ca să iasă diavolii din ei. La care, eu le-am spus: „măi oameni buni, eu nu sunt preot, ca să vă dezleg; eu sunt un călugăr nevrednic și păcătos, eu nici călugăr nu sunt vrednic să mă numesc; eu însă vă iert în numele Tatălui și al Fiului, și al Sfântului Duh.” I-am iertat și, deci, m-am împăcat cu ei. Apoi, ei s-au dus la un Părinte și s-au spovedit; și a făcut Părintele șapte Sfinte Masluri pentru ei, că tare îi mai chinuiau dracii pe acei securiști și milițieni, te lua jalea când îi vedeai cum îi chinuia.

Pentru toate însă câte mi s-au întâmplat, eu sunt de vină, *pentru păcatele mele a îngăduit Dumnezeu toate necazurile prin care am trecut.* Eu nu am știut și nici nu am crezut că în lume este atâta vicleșug. I-am considerat pe toți ca și pe cei din mănăstire. Aici, în mănăstire, majoritatea călugărilor nu au răutate.

- Ce spuneți, sfinția voastră, că este bine să facă astăzi tineretul? Este o adevărată problemă astăzi cu tineretul.

- Despre tineret, este așa: Dacă o să asculte de Biserică, (tinerii) vor avea sfârșit creștinesc; altfel, împreună cu părinții care i-au crescut, vor fi cât de curând sub talpa iadului. Știți ce a pățit preotul Eli din Vechiul Testament, pentru că nu și-a crescut copiii în frica Domnului, nu? Așa vor păți și părinții cei de astăzi.

- Doamne ferește!

- Eu, odată, ce să vezi?... Era un părinte bătrân de ani, care a scăpat de la închisoare; și unele maici, din evlavie, l-au întrebat: „preacuviasse părinte, vrem să ascultăm un cuvânt de folos de la sfinția voastră; cum ați petrecut în închisoare, cum ați ieșit de acolo?”.

La care el, cum era amărât, ca toți cei care ies din închisoare, în loc să le spună ce a pățit acolo, le-a spus direct: „dacă nu vă pocăiți fiecare pentru păcatele voastre, vă ia diavolu la iad”.

Că, atunci, nu era voie să faci propagandă nici chiar între doi care discutau între ei în afara bisericii. Erau unii dintre polițiști și securiști care mi-au spus că și ei cred în Dumnezeu, dar ce pot face ei, că, altfel, își pierd pâinea; cu alte cuvinte: se leapădă de Hristos pentru o bucată de pâine.

Cuvântul spus de acel părinte care a ieșit în închisoare tot timpul mă muștra când făceam ceva sau când mergeam pe drum; oriunde eram, numai ce îmi apărea în minte cuvântul ăsta: adu-ți aminte că, dacă mori așa cum ești acum, te ia diavolul la iad. Și atunci, începeam a mă trezi: ce-i cu mine? Unde mă aflu eu acum cu gândul? Ce fac eu acum? Și căutam ca imediat să mă îndrept, să mă sovedesc și să-mi îndrept mintea.

Să știi că *mare este groaza pentru cei care nu vor să ierte* pe cei care le-au greșit cu ceva, cât de puțin, și le cer iertare. Uite, eu, câte necazuri n-am avut până acum în viața asta, dar am luptat cu mine și l-am iertat pe fiecare, că și eu, ca om, am greșit. Și-apoi, Mântuitorul, în rugăciunea *Tatăl nostru*, a spus: iertați-vă voi unii pe alții, ca și Tatăl vostru Cel din Ceruri să vă ierte pe voi.

Odată, îmi spunea Părintele Stareț că l-au întrebat cei de la securitate despre mine și el le-a spus: „Păi, ăsta-i așa de înțelept, că, atunci când se suie într-un tren, nu știe încotro merge trenul!”... Că l-au întrebat și cei de la poliție cu ce mă ocup eu pe aicea prin mănăstire și prin lume.

Eu, chiar dacă acum nu stau în mănăstire cu chilia, dar cu ascultarea aparțin de ei, tot timpul mă rog pentru ei și ei se roagă pentru mine.

Odată, întâlnindu-mă cu Părintele Stareț, după ce mi-a dat unele sfaturi duhovnicești, eu i-am spus: „eu mă rog Bunului Dumnezeu și pentru el, ca să-i facă parte Dumnezeu de un colțisor de rai. Că, rugându-mă eu pentru binele lui, îmi va face parte și mie Dumnezeu de mila Sa”. *Ce doresc eu pentru altul, aceea îmi dă Dumnezeu mie*. Mă rog să se îmbolnăvească cineva? Apoi boala aceea mi-o dă mie Dumnezeu. Mă rog eu la Dumnezeu ca toată lumea să se mântuiască? Se va milostivi și de mine Bunul Dumnezeu. Eu nu sunt despărțit de ei, eu țin la toți părinții și frații care țin la Mântuitorul; **chiar dacă unii sunt mai slabi, eu mă rog să-i întărească Mântuitorul**.

Undeva în *Patericul egiptean*, un ucenic îl întreabă pe duhovnicul său: „Părinte, de ce nu sporesc frații, ca altă dată?” Și îi răspunde duhovnicul: „pentru că nu se mai roagă unii pentru alții; înainte, când un frate avea o ispită, toți ceilalți frați posteau și se rugau Bunului Dumnezeu, să-i ierte fratelui păcatul. Iar acum, când cineva are o ispită, toți dau năvală, cu mic, cu mare, să-l dărâme, nu să se roage pentru el, nuuu... ci să-l dărâme: îl bârfesc, îl judecă în fel și chip.

Nu vedeți, că doar sunteți oameni duhovnicești, înainte, pentru a scoate demonii din oameni, toți ai lui – părinți, frați, veri, rude, copii – toți, cu mic, cu mare, se spovedeau la preot, posteau și se rugau pentru cel bolnav; și, iaca, se îndură bunul Dumnezeu și, pentru credința lor, îl slobozește pe bolnav de duhul cel rău. Dar astăzi mai fac oamenii așa? De asta, Duhul Sfânt ne lasă astăzi în părăsire. **Cât timp vom avea milă de alții și vom căuta să-i ajutăm pe cei ce cad,**

mai ales sufletește, în aceeași măsură Duhul Sfânt ne va ajuta și nouă și nu ne va lăsa orfani niciodată.

- Preacuvioase, lumea străzi se plânge de atacul insistent al vrăjitorilor; cum de îngăduie Dumnezeu așa ceva?

- Uite cum îi: vrăjitorii, prin duhurile demonice care le slujesc lor, numai pe acei creștini nu-i pot birui, care au ajuns la un anumit nivel de rugăciune interioară, creștini care, fie că dorm, fie că sunt treji, ei neîncetat zic rugăciunea *Doamne Iisuse...*; deci, care au căpătat o anumită putere a Duhului Sfânt; că, prin această scurtă rugăciune, se poate curăți mai ușor inima, iar cele cinci simțuri ale omului nu sunt lăsate să fie robite de duhurile diavolești sau lumești; deci, nici mintea lor nu se pleacă și nu este robită de cele cinci simțuri. Pe acești creștini, atunci când vrăjitorii sau diavolii se apropie de ei, nu-i pot ataca în niciun fel, pentru că rugăciunea îi arde pe vrăjmași cu puterea numelui Mântuitorului. De asemenea, mintea lor fiind ocupată cu rugăciunea, la inima lor nu poate intra altceva decât ceea ce este în minte. Cum spune Părintele Arhimandrit Cleopa: „unde îți sunt gândurile tale, acolo îți este și mintea și, deci, într-acolo se îndreaptă inima ta”. Iar pe toți acei care nu zic rugăciunea în gând și în inima lor, iaca, îi înșeală vrăjmașul.

Acuma, chiar dacă n-a ajuns la nivelul rugăciunii inimii, dacă însă are smerenie și credință în Dumnezeu și crede cu hotărâre în sfaturile Sfinților Părinți, în Sfânta Scriptură și în canoanele Bisericii, atunci, Duhul Sfânt îi păzește. Dar, oricum, este neapărată nevoie de alergat la duhovnic, pentru spovedanie curată; și, prin Sfântul Maslu și rugăciuni, cu mila Domnului, vor scăpa de tot felul de ispite, dureri, duhuri necurate care îi necăjesc și de tot felul de alte necazuri. Dar: în toate, trebuie smerenie, post și rugăciune.

Se plângea cineva că: „Vai, am fost a Sfântul Maslu, dar nu m-am făcut bine”. Și eu am întreat: „Dar când stăteai în genunchi la Sfântul Maslu, ce rugăciuni spuneai în mintea ta?” „A..., mă gândeam și pe acasă, îmi era ciudă și pe cutare, că m-a nedreptățit, mai spuneam și câte o rugăciune...” „Ei bine – i-am spus – atunci când stai la Sfântul Maslu, trebuie să zici o rugăciune în gând; iar când preotul zice rugăciunile acelea prin care îl blestemă pe diavol și pe slujitorii lui, tu trebuie să ai o lucrare duhovnicească, să te rogi în gând.

Pentru a cunoaște puterea rugăciunii Sfântului Maslu, ești dator ca, toată ziua, să zici rugăciunea *Doamne Iisuse...*; iar **seara, să te fure somnul din rugăciune**. Atunci, Sfântul Maslu, spovedania și rugăciunile preoților te vor ajuta. Altfel, unul zidește și altul dărâmă; adică: dacă preotul se roagă, iar mintea mea umblă pe dealuri, nu iese nimica bun din asta, nu mă folosesc cu nimica din asta. Că Dumnezeu, pe dătătorul de bună voie, îl primește. Bolnavul vătămat sau stăpânit de duhurile cele rele trebuie să aibă credință neîndoielnică. Cea mai bună cale de a scăpa de vrăjitori sau de duhurile rele este să nu stai de vorbă cu ei: de îndată ce-ți vine în minte să te gândești la ei, imediat zi în gând rugăciunea *Doamne Iisuse...* ori altă rugăciune, ori fă semnul Sfintei Cruci cu mâna, pe față. Vai și amar de acei care fac semnul Sfintei Cruci de aiurea, că foarte greu vor scăpa de duhurile celele rele și de vicleșugurile lor. Să știți că foarte mult se bucură diavolii când cineva face Sfânta Cruce aiurea, strâmbă, așa, de parcă s-ar apăra de muște. Cu adevărat, Sfânta Cruce are o mare putere, dar numai la cei care au o viață curată. Când faci semnul Sfintei Cruci pe față sau asupra diavolului, el fuge, că îl arde puterea Celui Ce S-a

răstignit pe ea. Când te spovedești la duhovnic, este clar că nu ascuți de diavol și, deci, te declari vrăjmașul lui.

- Preacuvioase Părinte, acum, ca să treci prin lume, este foarte greu: peste tot, sunt tot felul de reclame și de gazete pornografice, cu femei goale sau îmbrăcate foarte sumar, după moda care vine din occident. Poate fi aceasta ca un semn al sfârșitului omenirii?

- Da, ăsta e un foarte mare semn. Păi, n-ai văzut la Sodoma și Gomora, când au ajuns la culmea păcatului, atunci a venit prăpădul. Așa și acuma: când va fi culmea răutăților și va dispărea rușinea de la creștini și de la păgâni, atunci vine sfârșitul lumii. Vai de noi! Vai de noi! Cu cât creștinii nu vor mai merge la biserică, să se spovedească, să-și facă (apoi) canonul rânduit de preot și să lupte din toate puterile împotriva păcatului, în aceeași măsură, este un semn foarte mare că vine sfârșitul lumii. Păi, pentru ce să mai țină Dumnezeu pe oameni pe pământ, dacă creștinii nu vor să se mântuie? N-ai văzut la Sodoma și Gomora? Pentru un singur drept, care era Lot, Dumnezeu răbdat încă 50.000 de oameni care întrecuseră orice închipuire a păcatului, că nici animalele nu fac ceea ce făceau acei atunci. Acuma, diavolul ar fi în stare să-i sfâșie pe creștini; dar încă nu-i este îngăduit de Dumnezeu, că puterea diavolească este îngăduită de Bunul Dumnezeu. Atâta are putere diavolul, cât creștinul nu corespunde ca creștin. Dacă el îi slab în smerenie, atunci Dumnezeu îl mai lasă: doar, doar se va trezi. Iar care nu se îndreaptă, iaca, se pierde. Dumnezeu nu primește la Dânsul sufletul care este mândru; eu n-am găsit în nici o carte sau să aud că, în cutare timp, Dumnezeu a mântuit un suflet mândru. Chiar dacă omul a fost păcătos, dar a fost smerit, și-a recunoscut neputința la preotul duhovnic și a luptat împotriva păcatului, deci a dorit să se pocăiască, iaca, mai are o șansă de mântuire, că vede Dumnezeu lupta lui. Unii zic că au dragoste de aproapele, au dragoste de Dumnezeu. *Adevărata dragoste*, după cum arată Sfinții Părinți, *începe cu pocăința*, dar începutul pocăinței este frica de Dumnezeu; și, apoi, în ce măsură postește și priveghează, biruie firea trupului, care este stricată și nu mai este așa cum a făcut-o Dumnezeu. Deci, în ce măsură ajunge să ducă o viață curată, după poruncile Mântuitorului, în aceeași măsură, Duhul Sfânt îi aprinde dragostea de Dumnezeu și de aproapele. Dar, prima dată, este mare nevoie a birui răutatea, mânia, mândria, curvia, clevetirea, invidia și celelalte. Ceea ce spun sectarii despre dragostea de Dumnezeu și de aproapele este (arată) o dragoste vicleană, de la diavolul. Toți cei care nu cred în Sfânta Treime ca Dumnezeu și în Iisus Hristos ca Mântuitor sunt niște rătăciți de la adevăr. Toți care aleargă după bani, încet, încet, fără să-și dea seama, se leapădă de Dumnezeu dacă nu ascultă de sfatul duhovnicului. De fapt, ei tot așa făceau și înainte; dacă, prin serviciul pe care îl faci, tu ajungi să-L hulești pe Dumnezeu, ce rost mai are să mai stai la acel serviciu; atunci, care-i scopul tău pe pământ?

„Cine vrea să se mântuiască cu întrebarea să călătorească” spune un proverb. Dar să pună și în practică; nu așa ca cei care s-au rupt din Biserica Ortodoxă, cum ar fi protestanții, catolicii și chiar și unii dintre noi, ortodocșii.

Când văd sau simt că cineva Îl dorește pe Iisus, eu atunci, pentru dragostea Mântuitorului pentru oameni, chiar dacă eu sunt un om simplu, nu am nici un fel de pregătire, sunt vai de capul meu, dar, din milă, Bunul Dumnezeu îmi dă ce să-i spun aceluia om.³ Am observat un lucru: când

³ Lucrarea Duhului Sfânt e tainică și cu totul mai presus de înțelegerea omenească. Un tânăr preot, proaspăt duhovnic, întrebat fiind de noi despre cum percepe și cum duce sfinția sa crucea duhovniciei, ne-a răspuns: „Mă

cineva vrea să dea sfaturi la lume, la cei credincioși, dacă el le spune ca din dragostea de Dumnezeu și cu dorul de a se mântui acele suflete, Duhul Sfânt îl luminează; iar pe el, așa cum s-ar afla, îl acoperă Duhul Sfânt, ca să nu-l vatăme vrăjmașul, pentru că vorbește cuvântul lui Dumnezeu. Dar el să spună acele cuvinte ca pentru Dumnezeu, ca pentru dragostea de frații care vor să se mântuiască.⁴

Prima dată, pentru un călugăr sau pentru un mirean râvnitor, dacă nu a ajuns să adoarmă din rugăciune, să știe că îi foarte în urmă.

- Dar cum se poate adormi din rugăciune, Părinte?

- Uite cum e: eu, cât timp am stat în mănăstire la Părintele Cleopa Ilie sau la Părintele Paisie, sau la alți mari duhovnici, nu prea mai încâpeam la spovedanie, așa erau de ocupați cu oamenii; poate așa a fost rânduit de Bunul Dumnezeu, prin duhovnic, nu știu, că unii călugări foarte simpli, de la ascultările de jos, îmi dădeau unele cuvinte de folos. Dar nu orice fel de călugări, ci din cei care aveau o nevoie interioară; ei nu apăreau că ar fi oameni de valoare, nuuu..., ci erau, ia, acolo, niște călugări neînsemnați, adică nu fuduli, nu boieroși, foarte simpli, nu dădeai doi bani pe ei, adică, nebăgați în seamă de lume sau de alți călugări. Ei bine, (un astfel de călugăr) mă întreba așa: „Frate Gheorghe, că așa îmi spunea cât am fost în mănăstire, când te culci, zici rugăciunea *Doamne Iisuse...*? La care, eu i-am spus că da, o zic. „Dar uite cum e: te fură somnul din *Doamne Iisuse*? Din ce te fură somnul: din cugetare sfântă sau din *Doamne Iisuse*? Eu i-am spus: precuvioase, nu mă fură nici din una, nici din alta, ci, din oboseală. „Uite cum e – îmi spunea el – când te duci la ascultare sau oriunde te afli prin mănăstire, să zici *Doamne Iisuse...*, că tot ce aduni în timpul zilei – cugetări la cele sfinte, rugăciuni – Duhul Sfânt te ajută și te coperă în timpul nopții.”

După un timp, m-am întâlnit iar cu el și m-a întrebat: „Cum te fură somnul: din cugetare sfântă sau din *Doamne Iisuse...*?” Atuncea eu i-am spus: „nici din cugetare sfântă, nici din *Doamne Iisuse...*, ci adorm așa”.

- Știi eu de ce: pentru că în timpul zilei, cât ai făcut ascultare sau ai stat liber prin mănăstire, n-ai avut nici o lucrare duhovnicească; de asta Duhul Sfânt nu te ajută în timpul nopții.

Și, de atuncea, eu m-am apucat să-mi păzesc mintea în timpul zilei. Și, când am început să-mi păzesc mintea în timpul zilei, am început să adorm din rugăciune și, chiar în timpul nopții, în somn, mă rugam. Dar diavolul mi-a arătat unele năluciri și m-a trezit din somn, ca să nu adorm

mir și eu de ceea ce le spun oamenilor la spovedanie!” Căci Dumnezeu însuși lucrează prin preotul duhovnic. De aceea, Părintele Rafail Noica spunea: „duhovnicul este bun în măsura în care știe să se roage și să caute de la Dumnezeu, retrăgându-se din fața omului, căutând ca Dumnezeu să-i pună în inimă cuvânt știut sau neștiut lui, înțeles sau neînțeles lui, dar cuvântul pentru ucenic să fie drept. Și, pentru rugăciunea asta, bună sau proastă, înflăcărată sau neînflăcărată, cred că Dumnezeu va face taina asta cu noi; și se vor uimi și ucenicii voștri, dar și mai mult vă veți uimi sfințiiile voastre.” (*Cultura Duhului*). Și, pentru ca taina duhovniciei să fie deplină și Dumnezeu să lucreze cu toată puterea Sa întru ea, ucenicul trebuie să fie și el în stare de rugăciune atunci când vine la spovedanie: „pregătiți pe ucenicii sfințiilor voastre să vină la spovedanie în rugăciune. [...] Deci, să vină ucenicul în rugăciune, în conversație cu Dumnezeu.” (Părintele Rafail Noica, *Cultura Duhului*). Notă *Cărți Ortodoxe*.

⁴ Sfântul Siluan Athonitul spunea: „Cei desăvârșiți nu vorbesc niciodată de la ei, ci întotdeauna vorbesc numai ceea ce le dă Duhul”. (*Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*). Notă *Cărți Ortodoxe*.

iară din *Doamne Iisue...* Și i-am pus Bătrânului că am adormit din *Doamne Iisuse...*, dar, trezindu-mă vrăjmașul prin năluciri, a doua oară, am adormit din împrăștiere. Iar el mi-a spus că nu-i bine așa, ci, de câte ori voi adormi, tot de atâtea ori, să mă nevoiesc să adorm din *Doamne Iisuse...* Ei bine, am observat lucrul ăsta: că, *în ce măsură nu îmi las mintea robită de vrăjmașul prin cele cinci simțuri și, în ce măsură îmi dă Dumnezeu smerenie și căință în inimă pentru păcatele mele, în aceeași măsură Duhul Sfânt mă ajută.*

În cazul în care am adormit cu stomacul sătul, atunci am pierdut toată lucrarea duhovnicească. Am mai observat, de asemenea, un lucru foarte important și anume: când eram în mănăstire, deși nu voiam, totuși mi se întâmpla să jignesc pe cineva. Ei bine, când simțeam că am făcut fapta asta, două-trei nopți pierdeam lucrarea cea duhovnicească și, mergând la spovedanie, la părintele meu duhovnic, el îmi spunea: „Dacă i-ai supărat, caută să-ți ceri iertare și caută să te rogi și pentru ei, ca să-i ierte Dumnezeu; de asemenea, să te rogi și pentru tine, ca să te pocăiești, pentru ca să te ridici înapoi de unde ai căzut. *Are mare însemnătate a nu avea răutate sau supărare pe cineva.*”

Cât timp am avut evlavie la duhovnic și la preoți – că Duhul Sfânt lucrează prin gura lor și ajută lumea la mărturisire, spre mântuire – atâta am sporit, nemaicăzând în ispite. Diavolul mereu s-a bucurat de mine atunci când m-am învoit cu gândul la păcate și atunci am pierdut toată lucrarea, trebuind să fac pocăință.

Tot timpul am avut multe pagube sufletești, din cauză că am fost cam molatic, n-am fost ager și atent, n-am avut adevărata smerenie, ba, am slăbit și din câtă aveam și, deci, foarte mult am pierdut. Dar, după cum m-a învățat pe mine părintele acela: călugărul sau mireanul care este râvnitor pentru mântuire trebuie să ajungă la lucrarea asta de rugăciune a inimii și, atunci, nu-l mai poate înșela diavolul nici în timpul somnului, chiar dacă a mâncat puțin mai mult sau dacă a băut, să zicem, un pahar de vin. Iar dacă cel rău caută să-l ducă în ispită, atuncea Duhul Sfânt îl trezește cu sufletul la rugăciune și, deci, nu se poate apropia diavolul de el; iar odată cu trezirea sufletului la rugăciune, se va trezi și cu trupul din somn și, deci se roagă lui Dumnezeu și cu trupul, făcând închinăciuni sau metanii.

Deci: acolo trebuie să ajungă cel care vrea să se mântuiască, ca să se împlinească cuvântul din Sfânta Scriptură: „Eu dorm, iar inima mea se roagă”. Dar lucrarea asta nu-i a noastră, ci, când binevoiește Duhul Sfânt; a noastră, îi doar osteneala, voința lupta; că spune un Sfânt Părinte: „Prima dată, este răstignirea trupului, adică, biruirea patimilor care ne luptă prin trup; în ce măsură biruim patimile trupesti, în aceeași măsură, Duhul Cel Sfânt ne descoperă împărăția lui Dumnezeu în inima noastră.” De atâta dor de Dumnezeu, după cum spunea acel Părinte, toți cei care doresc să-L capete pe Iisus în inima lor și se nevoiesc să viețuiască după sfatul Sfinților Părinți, deci: nu după capul lor, și să asculte de duhovnicul care îi povățuiește spre mântuire, atuncea nu se poate să nu primească arvuna Duhului Sfânt chiar de aicea, de pe pământ. Cu timpul, un astfel de nevoitor ajunge să aibă pace în Duhul Sfânt cu el și cu toți ceilalți din jurul său sau cu cei cu care lucrează; atunci, el se poate ruga și când mintea îi obosește în smerenie și în nevoiața asta, ca să răstoarne lucrarea gândită a diavolului; Duhul Sfânt izgonește acele duhuri care-l tulbură și, apoi, într-o clipă, i-a luat rugăciunea și el aude glasul Duhului Sfânt Care-l mângâie. Aceste cuvinte trebuie scrise imediat, iar când va fi el tulburat, citind acele cuvinte, reușește, cu darul lui Dumnezeu, să biruie acea ispită care-l necăjește. Trebuie să spun că, în acea

clipă, el nu vede nimic, iar glasul îl aude foarte clar și, în inimă, are o bucurie foarte mare, cuvintele sunt din Sfânta Scriptură și parcă el singur s-ar ruga cu acele cuvinte.

Pentru a birui unele patimi trupești, este de mare nevoie să zici rugăciuni cât mai scurte și cât mai des, iar mintea să ți-o îndepărtezi de la acea patimă: în felul ăsta, diavolul nu mai are cum să-ți robească mintea și trupul. Apoi, după ce obosești rugându-te și te dor tâmpile, te oprești din rugăciune și te gândești la o cugetare sfântă. Atunci, vine diavolul și îți spurcă lucrarea, iar tu treci din nou la rugăciune și zici *Doamne Iisuse...*

Dacă omul are smerenie, căința inimii și dor de Dumnezeu, atuncea Duhul Sfânt îl odihnește și izgonește acele duhuri rele. Dar aceste lupte sunt foarte rare, cel mai adesea, ele apar la începutul nevoinței.

După ce omul îmbătrânește și nu mai are lupta cea de la început, el trebuie să se nevoiască cu mintea; bineînțeles că, într-o anumită măsură, el trebuie să aibă și trupul obosit, dar mintea lui trebuie să fie tot timpul ocupată cu rugăciunea.

Am observat un lucru: că, pe călugărul sau pe mireanul bătrân, atâta îl vatămă – plusurile de mâncare și, în general, orice este în plus față de necesar. La cei tineri însă, dau năvală tot felul de ispite; și numai atâta timp am fost salvat de ele, cât am alergat la duhovnic; iar dacă nu m-am dus, am avut pagube mari și grele. Cred că, pentru rugăciunile Părintelui Duhovnic și ale altor Părinți, m-a acoperit Dumnezeu de pagube mai mari și mai grele. De asemenea, m-au ajutat foarte mult privegherea de noapte din mănăstire sau cea de la chilie. Te rogi cât poți și stai la rugăciune până adormi din rugăciune. Apoi, dormi o jumătate de oră sau o oră și, când te trezești, iar treci la rugăciune și tot așa, până când capeți dragoste de rugăciune.

Atunci când, cu mila lui Dumnezeu, nu te mai poate birui diavolul prin patimile trupești iar tu nu te mai învoiești la păcate nici cu mintea sau cu tot ce se numește porțiță de intrare a patimilor, atunci diavolul încearcă să te păcălească prin vedenii, să te înșele, ca să te crezi că tu ești cineva. Când mi s-a întâmplat mie așa ceva, m-am dus și m-am spovedit la Părintele Arhimandrit Cleopa de la Mănăstirea Sihăstria, că el cunoștea cel mai bine viața asta singuratică, și i-am spus: Preacuvioase, uite, mie îmi apar Maica Domnului, Mântuitorul, Sfinții Îngeri, Sfinții Arhangheli, îmi prorocesc și, a doua zi sau a treia zi, după cum îmi spun ei, mi se împlinește. La care, Părintele mi-a spus așa: „Când apare cineva, să-i spui așa: dacă ești trimis de la Dumnezeu, să zici cu mine *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul*. Dar să-ți păzești mintea și să nu privești la acele chipuri, să îndesești rugăciunea și să nu mai bagi în seamă acele persoane și atuncea Duhul Sfânt îți va descoperi dacă sunt de la Dumnezeu sau de la diavol. Și, cu adevărat, au fost năluciri diavolești.

Odată, a venit un diavol în chipul Sfântului Neculai, îmbrăcat așa, exact cum îi pe icoană, cu omofor, și mi-a zis: „Am venit să-ți aduc o veste de la Dumnezeu”. La care, eu i-am zis: dacă ești de la Dumnezeu, zi cu mine rugăciunea *Tatăl nostru*. Și atuncea, ce să vezi? El a zis foarte repede rugăciunea *Tatăl nostru*. La care, eu i-am spus: Eu nu am înțeles ce ai spus; zi cu mine *Doamne Iisuse...* Și el a spus: „Ce, crezi că nu zic?” Și, când a zis „Doamne”, a scos o sabie și mi-a băgat-o în inimă, iar eu m-am trezit. Deci, toate astea au fost înșelătorie prin vis. Iar după ce m-am trezit, mi-a trecut frica și m-am apucat de rugăciune. Părintele Cleopa mi-a spus că, orice

închipuire ar apărea, să-mi păzesc mintea și să nu mă mai gândesc cum a fost și ce a zis. Ei bine, chiar dacă mi-am păzit mintea, tot au mai rămas câteva cuvinte prin capul meu, iar eu caut și lupt prin rugăciune împotriva lor, că acolo-i cuvântul diavolului.

Are o foarte mare însemnătate să ne păzim mintea tot timpul de tot ce este păcat; că, cine se păzește de păcatele mici, cărora aproape că nici nu le dai importanță, acela nu ajunge să lupte cu păcatele mari, că îl acoperă Domnul, văzând lupta și smerenia lui. Dar diavolul în multe feluri m-a înșelat și numai pentru rugăciunile unor părinți bătrâni, pe care numai Bunul Dumnezeu îi știe, nu m-a înșelat pentru totdeauna.

- Preacuvioase, eu am fost de mai multe ori înșelat, vătămat și trântit prin minte, tot prin rugăciunea *Doamne Iisuse...*

- Da, uite cum e: prin smerenie, prin căință și prin rugăciune, se poate recupera, dacă mai sunt zile de la Dumnezeu până la moartea noastră. Da, când am pus mâinile pe piept și a ieșit sufletul, gata, cu atâta rămânem. Omul, cât timp este în viață, își poate recupera timpul și păcatele făcute; dar asta, numai prin căință și spovedanie curată la preotul duhovnic. Omul poate face: din cele bune, mai bune; sau s-ar putea, Doamne ferește, tot din cele bune, să facă mai rele. Mântuirea a rămas acuma în mâna noastră, dacă vrem să ne mântuim; dacă nu vrem, nu ne mântuim, că așa spune un Sfânt Părinte: „Omule, de aicea crește și raiul, și iadul”. *Cine s-a trezit cu sufletul nu are altceva de făcut decât să plângă. Temelia nevoinței celei duhovnicești ori pustnicești, ori a celor ce doresc liniștea sunt lacrimile și suspinul inimii.*

- Preacuvioase, dar cum putem ajunge la această treaptă?

- La aceste lacrimi, se poate ajunge numai prin smerenie și căința inimii. Dar, când cineva îi îngrijorat prea tare, pierde această căință a inimii. Căința inimii, o simte cineva atunci când stă într-un colț în Sfânta Biserică și ascultă slujba, adică, ascultă strana și la Sfântul Altar, iar el, acolo, într-un colț al Bisericii, spune în gândul lui rugăciunea *Doamne Iisuse...* Sunt unii oameni care nu pot asculta strana și pe preotul din Sfântul Altar și să zică și rugăciunea *Doamne Iisuse*; și eu, atuncea, le-am spus așa: dacă nu puteți, atuncea faceți ce puteți, adică: stăpâniți-vă mintea la slujbă, repetând și voi în mintea voastră, cu smerenie, rugăciunile și cântările de la slujbă. Dar acele persoane care pot zice rugăciunea *Doamne Iisuse...* și pot urmări cu mintea și rugăciunile și cântările de la strană și din Sfântul Altar ajung la o mare sporire duhovnicească.

- Acuma, Preacuvioase, puteți să ne mai spuneți ceva despre sfârșitul lumii?

- Despre sfârșitul lumii, este așa: **prima dată, trebuie să am grijă de sfârșitul meu.** Pentru că n-o să mă întrebe Dumnezeu despre sfârșitul lumii. Dar, despre sfârșitul lumii: deja se vede că au început a se înmulți răutățile pe fața pământului, nu vedeți? Atâta dușmănie este, că, în fiecare casă, nu auzi că este o viață de creștin, o viață de pace, de dragoste și de înțelegere. Numai dușmănie, contrazicere, discuții de tot felul și, asta, mai ales la creștini. Totodată, se observă că diavolul îi luptă și îi tulbură tot pe creștini; pe sectari, nu-i mai tulbură, că deja îi are în mâna lui. Pe săracii creștini, în toate felurile îi luptă și îi tulbură diavolii; dar, prin deasa mărturisire și prin participarea cât mai des la slujbele Bisericii, mai ales la Sfintele Liturghii, Sfintele Masluri și celelalte și prin a ne împăca cu toți cei cu care suntem certați, se rezolvă. De asemeni, tot timpul

să punem început bun de pocăință, să citim cât mai mult din Sfânta Scriptură unde este cuvântul lui Dumnezeu, din Sfinții Părinți, că numai așa putem scăpa de duhurile cele rele. Cu adevărat, cel ce merge la mărturisire și nu crede că Duhul Sfânt lucrează prin duhovnic degeaba se mai nevoiește; unul ca acesta pierde foarte mult, rămâne sărac. Cel care crede că Duhul Sfânt lucrează prin duhovnic sporește foarte mult și capătă mila lui Dumnezeu. Orice vrem să facem, trebuie să-l întrebăm pe duhovnic, ca să ne putem mântui. Așa spune un mare Părinte al Bisericii: „Cel ce vrea să se mântuiască cu întrebarea să călătorească”. Adică, nu ajunge numai un cuvânt de învățătură, ci trebuie citite cărțile Părinților ortodocși, că atâta a mai rămas curat și sănătos dintre cărțile de pe fața pământului. Cât despre sfârșitul lumii, noi doar vedem că Bunul Dumnezeu într-o clipă ar putea să facă pe fața pământului un iad. Dacă însă lumea, cu mic, cu mare, se va întoarce și (oamenii) vor lupta, din toate puterile lor, să împlinească poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, adică: să se ierte unii pe alții, să nu se mai urasă între ei, să-l ajute pe cel necăjit, să se întoarcă de la secte, să nu umble pe la femeile altora, să urască păcatul și nu pe aproapele său, atuncea, tot într-o clipă, Dumnezeu poate să facă pe pământ un rai de bunătate duhovnicească. Însă, după felul cum se vede, că s-a umplut pământul de tot felul de răutăți, ca la Sodoma și Gomora, nu ne mai putem aștepta decât la ceea ce a spus Mântuitorul în Sfintele Scripturi: „Privegheați și vă rugați, că nu știți ziua sau ceasul când va veni sfârșitul”. Iată că se împlinesc ceea ce s-a spus prin Sfinții Părinți: că cei care nu citesc și, deci, nu cunosc dreapta credință lăsată de Sfinții Apostoli și care nu au tot timpul frica de Dumnezeu și ascultarea de preoți vor pica în înșelăciunile diavolului și, iaca, pe aceștia îi vor vâna sectele și ei vor cădea și se vor pierde. Pe cei care au smerenie și se roagă, pe aceia, Dumnezeu nu-i lasă, că El este plin de milă, este plin de dragoste, noi numai să întrebăm pe duhovnici și să citim din cărțile Sfinților Părinți.

Nici nu vă dați seama ce pomană face cel care cumpără două cărți: una pentru el și una, să o dea celui care nu are bani; iaca, prin el, Dumnezeu întoarce la credință un suflet care nu știe cum să se mântuiască.

Ce credeți, că diavolul are nevoie de trupul ăsta al nostru, de hoitul ăsta? Da de unde! Nu a spus Însuși Mântuitorul că toate bogățiile acetei lumi nu valorează cât un suflet?

Dacă noi nu ne vom strădui să avem smerenie, ne lasă Dumnezeu să cădem în tot felul de primejdii și ne vom pierde sufletul. Dumnezeu nu mântuiește pe omul care nu are smerenie, că așa, i-ar mântui și pe diavoli, dar diavolii sunt îndărătnici, iubitori de sine și vicleni. De aceea, ei vor să-i facă pe oameni asemenea cu ei și, dacă se poate, și mai rău decât ei. Noi însă așa vom putea să biruim mândria din noi, luptându-ne cu noi, ca să-i iertăm pe cei care ne-au greșit cu ceva, să nu ne dușmănim, să nu ne lăsăm de rugăciune. Iar când vine timpul de mers la biserică, să lăsăm totul și să mergem să ascultăm cuvântul lui Dumnezeu; iar cei care pot să plângă să-și plângă păcatele, că, iaca, pentru unul ca acesta, ne mai ține Dumnezeu pe pământ. Iar după ce vom pleca din biserică, să păstrăm în inimile noastre rugăciunile, cuvintele și toate câte am auzit și, mai ales, să nu ne lăsăm vânați de cele cincisimțuri. Dacă mintea omului este robită de cele cincisimțuri, atuncea omul, săracul, nu mai poate sluji lui Dumnezeu, deci: nu mai poate urma poruncilor lui Hristos; adică: omul nu mai este duhovnicesc. Merg săracii așa la preot, la mărturisire și, în loc să-și vadă de păcatele lor, se apucă de criticat pe alții. El are mortul lui în casă și plânge pe mortul vecinului. Mai dăunăzi, chiar după hramul Cuvioasei Parascheva de la Iași, vine o persoană la spovedanie și o întreb: „Cum a fost la hram la Cuvioasa? A fost multă

lume? A fost frumos?” „Da – îmi răspunde – a fost multă lume, au venit și din Ucraina, și din Basarabia cu autocarele. A ținut Dumnezeu cu noi, că a fost și un timp foarte frumos, cu soare, iar la sfârșit, s-au dat baloane colorate din avion, au fost și parașutiști, a cântat și fanfara cu paradă, că mergeau pe stradă ca la armată.” „Și, când ai ajuns acasă, la ai tăi, ce le-ai spus tu din ceea ce ai auzit la cuvântul de învățătură ținut de Părintele?” „A... păi, ce v-am spus și sfinției voastre până acuma...” Iată ce le rămâne creștinilor noștri în cap după Dumnezeiasca Liturghie, la hramul unui Sfânt bineplăcut lui Dumnezeu. Cât de bine plăcuți suntem noi lui Dumnezeu, noi, păstorii care păstorim pe credincioși, eu cred că se vede atât din ce le rămâne în mintea lor după asemenea evenimente, cât și din modul cum se prezintă ei la spovedanie. Ferească Dumnezeu, nu cumva să păstorim noi frunzele smochinului neroditor, iar roadele să le ia satana. Păi creștinul, după ce s-a terminat Sfânta Liturghie, în loc să meargă acasă, el cască gura la scamatoriile și la lucrarea asta diavolească; pentru că, dacă ajunge omul acasă, începe să spună alor săi ce a văzut la bâlci, nu ce a înțeles din ceea ce s-a citit din Sfânta Evanghelie sau din cuvântul de învățătură al preotului. Și, iaca, sfârșitul sărbătorii duhovnicești se transformă în bâlci drăcesc, fiindcă omul nu știe să păzească ceea ce a semănat Dumnezeu în acea zi în inima lui și vine diavolul și, cu ajutorul celor ce au organizat astfel de bâlciuri, îl lasă pe creștinul nostru gol-goluț de toată fapta lui cea bună din acea zi. Vai nouă! Vai nouă! Vezi ce scrie la Matei 23: 13 – 15⁵.

Să știți că cea mai bună spovedanie este atunci când omul zilnic, dar, mai ales seara, își notează într-un carnețel păcatele pe care le-a făcut în ziua aceea; și, asta, dacă se poate să o facă zilnic, ca negustorul care zilnic își calculează câștigul sau pierderea din acea zi. Spovedania însă trebuie să o facă începând cu păcatul cel mai mare și, apoi, să continue până la cele mai mici; dar toate să fie scrise pe hârtie, ca să nu le uite; și să lase timp de spovedanie și pentru alții.

Tot păcatul care te mustră, să-l mărturisești la duhovnic; altfel, pierzi și ce ai mărturisit mai înainte.

Să mai știți că, **dacă păcatele noastre, ale creștinilor, vor fi mai multe și mai mari ca ale păgânilor, atunci, Dumnezeu va înfrâna puterea creștină a Bisericii și ne va da în mâna păgânilor, să ne robească până ce ne vom pocăi sau până ce ne vor distruge cei fără de Dumnezeu**, după cum, de altfel, se vede că a început și în țărișoara noastră. Doamne ferește! Să nu ajungem în așa prăpastie!

Diavolul nu-i prost, cum am crede unii dintre noi; el știe foarte bine că, dacă noi facem păcate și nu ne spovedim, atunci Dumnezeu Își retrage harul Său de la noi și suntem ca și în

⁵ „Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că închideți împărăția cerurilor înaintea oamenilor; că voi nu intrați și nici pe cei care vor să intre nu-i lăsați. Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că mâncați casele văduvelor și cu fățarnicie vă rugați îndelung; pentru aceasta, mai multă osândă veți lua. Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că înconjurați marea și uscatul, ca să faceți un ucenic și, dacă l-ați făcut, îl faceți fiu al gheenei și îndoit decât voi.” Din smerenie, Părintele P. ia asupra sa, ca duhovnic, toată greutatea greșelii ucenicului în inima căruia cuvântul Lui Dumnezeu cade pe piatră și rămâne neroditor. Cum însă în taina duhovniciei vorbim despre relația între duhovnic și ucenic în Hristos Dumnezeu prin Duhul Sfânt, nu-i niciodată de ajuns ca duhovnicul să fie atent la viața interioară a ucenicului său. Dacă ucenicul însuși nu-i cu luare-aminte la sine însuși și nu luptă cu patimile și cu neputințele sale, nici duhovnicul cel mai bun, nici chiar Dumnezeu însuși nu-l pot ajuta cu nimic. Pentru că intervine libertatea de alegere. Ucenicul singur alege cu ce să rămână în minte de la participarea la un hram, după cum tot e alege *cum* să citească *ceea ce scrie în lege*. Notă *Cărți Ortodoxe*.

buzunarul lui satana. Mântuirea noastră stă în voința noastră, așa a lăsat Bunul Dumnezeu. Care-i acel tată al cărui copil toată ziua să-l batjocorească, să-i întoarcă spatele, să-l înjure făcându-l de răs în tot satul sau orașul iar tatăl său să-l tot lase nepedepsit?

Fiți atenți la proorocii mincinoși! Că s-au înmulțit. Să nu vă înșele nimenea, chiar de ați fi făcut cele mai mari păcate, **să nu cumva să părăsiți Biserica Ortodoxă, care este singura care păstrează poruncile și rânduiala lăsate de Mântuitorul prin Sfinții Apostoli și prin canoanele Sinoadelor Ecumenice.** Dacă vă spovediți fără de viclenie la preot și începeți lupta cu păcatul, avem mărturia Mântuitorului că nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă de la păcate și viu va fi sufletul lui. Nu vă luați după cei nebuni care se duc la secte sau care vor să schimbe dogmele Bisericii. Nebun este cel care calcă poruncile lui Dumnezeu și, în nebunia lui, se consideră înțelept; dar „înțelepciunea” lui este de la diavol. Țineți-vă în smerenie, în pocăință și în înțelepciunea lui Dumnezeu lăsată nouă prin Biserica Ortodoxă; plângeți-vă păcatele și cereți de la Dumnezeu să ne dea duhovnici tari în credință și rugători Domnului, luminați de Duhul Sfânt, duhovnici care să-și pună sufletul pentru fiii lor duhovnicești, că: „Jertfa bine plăcută lui Dumnezeu este duhul umilit”.

Vai de noi! Vai de noi, că ne încurcăm în lucrurile veacului acestuia și uităm de Împărăția lui Dumnezeu. Fiecare se înșeală și se păcălește cu necazurile și cu valurile lumii; însă numai aceia vor spori care se scoală noaptea la rugăciune. Suntem nevoiți să dormim, așa ne-a făcut Dumnezeu; dar, începând de dimineață, cu rugăciunile dimineții și apoi cu *Doamne Iisuse...* sau cu *Tatăl nostru*, toată ziua trebuie să ne rugăm; de asemeni: seara, înainte de somn. Noaptea, când ne trezim și ne întoarcem pe partea cealaltă, trebuie, de asemeni, să ne rugăm, căci, dacă ne-am învățat pe partea cealaltă și nu ne-am rugat, rămânem creștini săraci de Duhul lui Dumnezeu. Iar Duhul Sfânt, Îl veți cunoaște dacă este sau nu într-un om, după roadele pe care le face omul acela. *Duhul Sfânt vine cu darurile Sale în inima omului, în măsura în care și omul se pocăiește și se smerește tot mai mult.* Abia atunci Duhul Sfânt îl înțelepțește pe om, dacă omul are smerenie; iar dacă nu are, atunci, Duhul Sfânt îl ajută pe om prin alte persoane, mai ales prin duhovnic și prin alți preoți; și chiar prin creștinii mai îmbunătățiți, cărora Dumnezeu le dă în gând ce să le spună și cum să facă. Ascultarea desăvârșită însă este prin duhovnic.

Duhul Sfânt vrea să ne ajute să creștem în smerenie, să ne socotim și să credem că suntem cei mai păcătoși și mai nevrednici; iar cine zice că a ajuns viață sfântă, acela îi înșelat de diavol. Sfinții Părinți fugeau de a se crede că sunt sfinți; toți fugeau, de frica de a nu cădea în păcatul groaznic al diavolului, mândria. Numai sectarii se cred sfinți. *Atunci când îl ajută Duhul Sfânt, creștinul se vede mic, pe toți ceilalți îi vede buni, numai pe el se vede sărac de fapte bune și păcătos; și se smerește, și plânge la Dumnezeu, cerând ajutor, ca să-l miluiască la Judecată.*

Deci: cine ține Biserica de mamă, acela Îl va avea pe Dumnezeu ca Tată și – cu mila Domnului – se va mântui.

- Preacuvioase Părinte, dați-mi un program pentru somn, pentru masă și pentru rugăciune. Recunosc că nu am un program ordonat și nici nu știu cum să mi-l fac.

- Pentru că nu știi și m-ai întrebat cum să-ți faci un program pentru somn, masă și rugăciune, îți voi spune cum m-a învățat duhovnicul meu când eram începător. Mai întâi, să-ți spun

programul pentru somn. Seara, va trebui să-ți faci *Paraclisul Maicii Domnului* înainte de masă ori imediat după masă și, apoi, rugăciunea de seară. Că eu așa am pățit: când mă ridicam de la masă, veneau părinți, frați cu vreo veste și se înmulțea vorba. Pe urmă, când trebuia să-mi fac rugăciunea, pentru că se înmulțea vorba, trecea timpul de rugăciune și nu mai apucam să-mi fac *Paraclisul* și rugăciunile de seară, că trebuia să plec la Utrenie, care începea la miezul nopții. Numai așa aveam scuză în fața lui Dumnezeu: dacă aveam vreo ascultare când trebuia să-mi fac rugăciunile serii.

Dacă vrei să sporești, va trebui să-ți împărți somnul așa cum m-a învățat pe mine părintele duhovnic. Uite cum: **cât timp somnul nopții este grămadă, dimineața mă scol ca un mirean.** Astfel, acele ceasuri pe care le am de dormit, le împart în două și, de câte ori vreau să mă culc, mă lupt să mă fure somnul din rugăciune și nu din împrăștiere. Iar dacă n-am putut să adorm din rugăciune, măcar să adorm dintr-o cugetare sfântă ori, mâhnit că nu pot face voia lui Dumnezeu; sau să adorm gândindu-mă la moartea mea și la judecata lui Dumnezeu. *Moarte, mai bine te-aș numi viață.*

De câte ori cugeți la moarte, se trezește sufletul, prin adunarea minții la rugăciune.

Foarte mult trebuie să te păzești seara a nu bea vin și apă rece, că acestea stârnesc patimie trupului.

Așa mi-a spus părintele duhovnic: *să mă culc obosit și să mă scol tot obosit, să mă culc plângând și să mă scol tot plângând.* Și îți spun frăției tale, că ești om duhovnicesc: când am auzit astea, câteva minute n-am respirat... Asta este o cale ce duce de-a dreptul la cer. Și, această osteneală, o poți căpăta prin canon, metanii și ascultare, cu *Doamne Iisuse...* în gând.

Dacă s-a unit osteneala cu înfrânarea, Duhul Sfânt îți va da darul acela de a te ruga prin somn. Vrajmașul vine cu ispite, ca să-ți distragă atenția de la rugăciune prin ispite și chipuri pătimase și, în acele clipe, Duhul Sfânt te luminează și-ți dai seama, și poți deosebi binele de rău, și cauți să nu te unești cu ele, și ceri ajutorul lui Dumnezeu, prin rugăciune. Apoi, Duhul Sfânt îți descoperă vicleșugul vrăjmașului. *În ce măsură duci o viață de pocăință, în acea măsură, Duhul Sfânt îți va da puteri tari, prin semnul Sfintei Cruci făcut asupra lor. În ce măsură ai sporit în smerenie, în acea măsură Duhul Sfânt te va ajuta și le va biciui pe acele duhuri necurate. De câte ori îți vin în minte acele duhuri, să zici „Doamne Iisuse...”, până dispar. Cât timp zici „Doamne Iisuse...” prin somn, nu te muștră conștiința că dormi.*

Iar când s-a retras Duhul Sfânt, începe să te muștră conștiința, că vine diavolul cu ispite. Cât timp minea e robită de cele cinci simțuri, nu ajungi la lucrarea aceasta. Iar de vei reuși, din mila lui Dumnezeu, ca mintea să se dezrobească de cele cinci simțuri, vei căpăta rugăciunea inimii și Se va sălășlui Duhul Sfânt în inima ta. Ca să ajungi însă la această lucrare, *trebuie să te faci ca o vietate neînsemnată, ca o furnică, ca un om nevrednic de Dumnezeu, cu multă căință că L-ai supărat pe Dumnezeu.*

Iar când nu te poți ruga cu „Doamne Iisuse...” la treburile pe care le faci, pentru că la acea ascultare trebuie să lucrezi și cu mintea, atunci să zici în gând: „Doamne, pentru dragostea Ta, fac ascultarea aceasta”; și socotesc că Dumnezeu, fiind de față, vede cum faci ascultarea, adică:

așa ca pentru El. Această lucrare este o treaptă a rugăciunii. Ia după ce-ai făcut ascultarea, timpul care rămâne depinde de noi; pentru acest timp, vom da socoteală în fața lui Dumnezeu: de l-am folosit pentru pocăință sau pentru ceva duhovnicesc ori l-am pierdut.

Părintele care m-a ajutat în rugăciunea inimii mă întreba adesea cum am adormit: din cugetare sfântă, din rugăciune sau din împrăștiere. Iar de adormeam din împrăștiere, îmi zicea: „Dacă vrei să te mântuiești, va trebui să ai o lucrare lăuntrică duhovnicească”. Altă dată, când iar mă întreba, eu îi spuneam că nu pot adormi din rugăciune și îmi spunea că din cauză că n-am forțat mintea să zică „Doamne Iisuse...” și am stat de vorbă, în gând, cu diavolul.

Odată, am reușit să adorm cu „Doamne Iisuse...”; și diavolul mi-a arătat o vedenie de-a lui trezindu-mă imediat, pentru a nu adormi din rugăciunea lui Iisus, ci din împrăștiere; și mi-a adus imediat somnul, ca să fie din împrăștiere. Că el știe că, dacă eu capăt rugăciunea lui Iisus, nu mai fac isprăvile diavolului. Apoi, își retrage lupta și-l lasă pe suflet în pace, nu-l mai ispitește, ci vine duhul slavei deșarte și începe a-l ispiti, fericindu-l și lăudându-l. Vine chiar în chipul Mântuitorului și caută să-ți dea mâna să i-o săruți, ori ia chipul Maicii Domnului, ori ia chipul unui înger, ori al puterilor cerești. Când te rogi în somn, te ispitește și te întreabă cum înțelegi tu un cuvânt din Sfânta Scriptură sau îți proorocește ceva care trebuie să se împlinească și se împlinește, ca tu să crezi cu adevărat că acel duh este de la Dumnezeu. Atunci, *de ai smerenie*, Duhul Sfânt te luminează și-ți dă înțelepciune: știi că dormi și ești conștient că te-a luminat Duhul Sfânt. Atunci, imediat îl pui pe diavol să zică „Doamne Iisuse...”, dar și tu ai datoria de a zice „Doamne Iisuse...” cât mai scurt și des, fără a înmulți cuvântul cu el și fără a privi la chipul lui. *Duhul Sfânt îl va biciui, pe măsură ce ceri ajutorul lui Dumnezeu cu smerenie.*

În viața de obște, numai aceia pot spori care nu judecă și nu se smintesc!

Cu masa, este așa: **a nu te ridica niciodată sătul de la masă**⁶. Nu trebuie să te simți cei din jur că te înfrânezi, că astfel cazi în duhul slavei deșarte. De poți, *cel mai bun post este din masă în masă, adică: să nu mănânci printre mese, dar nici să nu bei apă*. Când te culci, să nu fie stomacul plin, pentru că, în timpul nopții, vine diavolul să ne atace cu ispitele, iar noi avem nevoie de rugăciune. Când stomacul este plin, nu ne putem lupta cu duhul lăcomiei, de aceea, el trebuie să fie cât mai gol, pentru a putea face mătăanii, pentru a putea să te nevoiești.

Dacă ai ascultări grele, dă rezultat cu „Doamne Iisuse...”, că ascultarea fără rugăciune argăție se numește. *După felul cum ai lucrat ziua, așa te ajută Duhul Sfânt în timpul nopții.*

Când ești singur în chilie, privește cu ochii minții asupra ta și gândește-te că nu ești singur!

*Când îți faci pravila în chilie și bate cineva la ușă, economul ori vreun frate, du-te imediat, că mai mare e ascultarea decât rugăciunea. Aceasta e ascultarea! Pravila la chilie trebuie să fie în așa măsură, ca să poți face ascultare în timpul zilei. La cele mai grele cazuri, rămân ascultarea, smerenia și rugăciunea, iar **nu cârtirea!***

⁶ Sfântul Siluan Athonitul recomandă să păstrăm această măsură la masă: atât să mâncăm, încât să ne mai putem ruga după ce ne-am ridicat de la masă. (*Între iadul deznădejdi și iadul smereniei*) Notă Cărți Ortodoxe.

Pravila cea mai sănătoasă, care smerește, este cea pe care ți-o dă duhovnicul. Prin pravila duhovnicului, va crește smerenia. Dacă duhovnicul nu-ți va da pravilă, rămân rugăciunea în gând și ascultarea. Când va binevoi Dumnezeu și se vor curăți mintea și inima și vei birui patimile, Duhul Sfânt îți va descoperi altă treaptă, mai înaltă, care se descoperă mai târziu. Te va învăța Duhul Sfânt, în taină, cele ce trebuie să faci.

Adeseori, să-ți întreb conștiința: „conștiință, spune-mi drept, dacă mor acum, mă mântuiesc? Îi place lui Dumnezeu cum trăiesc eu acum?” Dacă conștiința a adormit în patimi, nu te ajută. Atunci, ești nevoit a întreba un părinte sporit. Dacă conștiința nu-i adormită, începe a mă mostra: pentru că nu mi-am făcut canonul care mi-a rămas în urmă, pentru că nu plâng noaptea la rugăciune pentru păcatele mele, pentru că, să știi, plânsul de noapte te face să rabzi în timpul zilei.

În viața de obște, foarte mult poți spori dacă nu-l privești în față pe cel cu care discuți, ci privești tot timpul cu ochii plecați în jos.

Trebuie să-ți păzești ochii minții și ai sufletului, începând cu paza ochilor trupești.

Tot timpul să ai mintea trează, că Dumnezeu este de față și știe gândirea ta!

Căderea sau ridicarea creștinului stau în gândirea lui și în lucrarea pe care o are: dacă lucrarea lui e duhovnicească, e acoperit de Duhul Sfânt, iar în timpul nopții, va fi ajutat după lucrarea din ziua respectivă; dacă lucrarea lui nu e duhovnicească și stă de vorbă în gând cu duhurile cele necurate, în timpul nopții, duhurile de care a fost robit în timpul zilei îl robesc și noaptea, în somn. Cum stau puțin de vorbă cu aceste duhuri spurcate, cum gata, Duhul Sfânt mă lasă în părăsire. Iar **ca să se întoarcă înapoi Sfântul Duh, va trebui să am o viață de pocăință**. Nu ca să mă ridic mai sus de unde am căzut, nu! Ci, măcar, să mă ridic de unde m-am prăbușit.

Fiind tânăr și începător în viața călugărească, e primejdios a dormi cu parte femeiască în chilie, chiar dacă îți vine de acasă. În caz că n-ai unde îi culca, îi primești, dar tu trebuie să dormi în altă parte.

A te jălui la femei, chiar la maici, e ispita frăției tale. Deci, trebuie a te jălui numai la duhovnic și la Maica Domnului. Să te păzești a avea prieteșug cu femeile!

Dacă vrei cu adevărat să te păzești, ferește-te a mânca carne! Carnea și muierile îl scot pe călugăr din mănăstire și pe mirean, din ascultarea de duhovnic. Fiind tânăr, e primejdios pentru frăția ta a mânca carne și a bea vin, pentru că acestea stârnesc patimile trupului. Dar și vorbirea cu gândurile spurcate trezește patimile și, chiar de nu te-ai învoit cu ele, te vor chinui zile și săptămâni întregi. În timpul nopții, aceste ispite fac explozii și caută să iasă pe undeva, că sunt născute de diavol.

Căderea sau ridicarea duhovnicească stau în gândirea ta. Pe măsură ce ai vorbit cu gândul pătimăș, diavolul îți aduce și chipul păcatului și te poți întina. Când ai vorbit cu gândul, ai stat de vorbă direct cu diavolul. Atunci, Duhul Sfânt S-a depărtat, pentru că n-ai vrut să lupți. Ca să te ajute Duhul Sfânt din nou, trebuie să pui început bun, de pocăință, prin multă smerenie și, cât

poți, să nu judeci pe nimeni și să dorești mântuirea tuturor; și, mai ales, să-i vezi pe toți sfinți. Că, judecându-i pe unii și pe alții, Duhul Sfânt Se retrage de la tine și atunci dă năvală duhul spurcăciunii asupra minții; și, în acel timp, nu mai ai minte de bărbat, ci de femeie. *Toți cei care reușesc să își biruie gândurile cele rele, diavolești, au minte de bărbat, fie că sunt parte bărbătească, fie că sunt parte femeiască.* Iar toți care sunt biruiți de aceste duhuri necurate capătă minte de femeie, pentru că se smintesc și-i judecă pe ceilalți. Biserica nu se mai poate folosi de toți cei care sunt biruiți de judecare și de osândire. **Numai așa poți birui, dacă pui început bun, duci o viață de pocăință și te rogi pentru acei pe care i-ai judecat și i-ai osândit.**

Canonul, în viața de obște, trebuie făcut ca și cum l-ai fura: mai mult în timpul nopții, că atunci dă năvală diavolul cu ispitele. Cel mai mult canon, să-l faci în timpul nopții, când te luptă ispitele trupești. De poți, fă-l tot. Restul, ce va rămâne, să-l faci către dimineață, când mintea e mai liniștită. Canonul, poți să-l faci într-o cameră unde e mai răcoare. Să ieși din când în când la aer, afară, iar pe măsură ce te vei ruga cu smerenie, în acea măsură, Duhul Sfânt îți va aduna mintea la rugăciune. *Cât timp mintea e plină de griji pământești, Duhul Sfânt nu te ajută.*

Când cineva ajunge să mănânce mult, îl biruie somnul și nu se poate îndoi la metanii. Din cauza vorbirii multe și a căldurii mari, precum și a grijilor, mintea se îngroașă și slăbește, te moleșești și nu mai poți face rugăciunea, iar dacă nu poți face canonul spre dimineață, seara, nici atât nu-l mai poți face. Dar: cel mai mult, cât timp te luptă patimile trupești, este de mare folos să-ți faci canonul noaptea, pentru că atunci sunt cele mai grele ispite și duhurile cele mai puternice și noi trebuie să dublăm rugăciunea. Această cale este o cale care merge de-a dreptul în rai. Sunt și alte căi, dar acestea înconjoară mult și nu ești precis că nu te prinde noaptea pe drum.

Prin această nevoință și atâtea lovituri, noi căpătăm smerenie și nu ne mai bazăm pe puterea noastră, nu ne mai încredem în noi, ci alergăm cu toată inima la Dumnezeu și, pe măsură ce ne smerim, Duhul Sfânt îl leagă pe diavol și, apoi, îți va da înțelepciune, spre viața veșnică. Atunci, mintea nu mai vede veacul acesta și Duhul Sfânt îți va descoperi alte trepte din cele care vor rămâne de urmat. Pentru cei care și-au dat interesul, care au dus această rânduială, lupta aceasta se duce o perioadă de timp, iar ceilalți, care nu au căutat a se nevoi cu râvnă, au de luptat până la mormânt. Pe măsură ce se nevoiesc astfel, Duhul Sfânt îi va odihni și aici, și dincolo. Celor smeriți, Duhul Sfânt le va descoperi tainele lui Dumnezeu.

Prima treaptă sunt lacrimile și nevoința trupească. Iar cel ce s-a trezit cu sufletul nu are decât să plângă.

Noi aducem jertfa rugăciunii, iar aceasta, dacă are viermi, nu este primită înaintea lui Dumnezeu. Viermii sunt gândurile de orice fel în timpul rugăciunii. Pe măsură ce te rogi în timpul nopții, Duhul Sfânt îți va aduna mintea în timpul zilei. **Din cauza vorbirilor și a grijilor care s-au unit în suflet, nu poți spori la rugăciunea lui Iisus, pentru că mintea e plină de griji lumești.**

Prin privegherea de noapte, noi ne vom dezbrăca de omul cel vechi, al păcatului. *Această nevoință însă, noi trebuie s-o măsurăm după puterea noastră, nu după cum scrie în cărți.*

Omul, când e tulburat, e în căruța diavolului și acesta, diavolul, a încălecat pe minte și cheamă adunarea patimilor. Diavolul are nărvul de a se amesteca cu nervii și a duce căruța în prăpastie. Omul nervos poate spune niște vorbe, de-l doare capul și pe el, și pe alții.

Dacă te duci la Sfântul Munte, să te duci, ca să mori pentru Dumnezeu, iar dacă te duci cu gând de viață lungă, ai de suferit și nu vei putea spori. Dacă te duci să mori pentru Dumnezeu, toate sunt ușoare.

Precum pasărea se duce în căutarea hranei și se apropie de laț, așa este și călugărul când iese din mănăstire, în căutarea celor necesare sufletește și trupește; el trebuie să fie foarte atent, ca pasărea de atent, căci, *nepăzind cele cinci simțuri, ne apropiem de laț.*

În încheiere, îți voi spune o glumă. Adevărată.

A venit cineva la mine și m-a tot întrebat dacă a venit la mine *domnul* Nicolae. Și m-am bucurat în sinea mea, că acela a ajuns „domn”. Și i-am spus că eu am rămas tot *rob*. Că, de câte ori sunt luptat și biruit de păcate, sunt unealta și robul diavolului; și, dacă din mila Domnului, mă mustră conștiința, alerg la spovedanie la preot și, atunci, nu mai sunt robul diavolului, ci sunt robul lui Dumnezeu. Iar când am biruit patimile și păcatele și am căutat să-mi curăț inima pentru Dumnezeu și să duc viață de pocăință, atunci Duhul Sfânt mă face *fiu al lui Dumnezeu*, după dar. Iar *domn* e numai acela care a biruit patimile. La această treaptă, numai Bunul Dumnezeu știe cât și când sporești. Deci, când aud de „domn”, mă bucur și-mi aduc aminte de veșnicie. Să mă ierți, căci sunt foarte în urmă și sunt neputincios.

Te voi pomeni la săracele mele rugăciuni și, când poți, fă o Sfântă Cruce și zi o mică rugăciune și pentru mine, ca să-mi pot plânge păcatele și să mă pot ruga și pentru frăția ta. Uite cum să zici: „Doamne, Iisuse Hristoase, dă-i monahului P. ca să-și poată plânge păcatele și să se poată ruga și pentru mine, păcătosul!”.

Dacă trimiți o scrisoare, să știi că o primesc cu toată dragostea, dar, ca să-ți răspund, nu mai pot. Sunt uzat și simplu.

Îți doresc post ușor!

(Convorbire cu monahul P. în Sfântul și Marele Post,
din Săptămâna Mare, anul 1995)

Ce este viața omului⁷

În lumea și în modul în care ființăm, gândim și lucrăm ca oameni, suntem înconjurați de un ocean de mistere și de întrebări cu și fără răspuns.

La tot pasul, în tot momentul, la toată nevoia și dorința noastră omenească, apar – căutate sau necăutate, de aproape sau de departe, de mult sau de acum – multiple probleme simple sau complicate, cu una sau cu mai multe necunoscute, ușoare sau grele, pentru prima sau pentru a multa oară. Omul reușește în viață în măsura în care știe și poate să răspundă bine la aceste întrebări.

Viața omenească este făcută din întrebări și răspunsuri. Ea este o sumă de probleme care trebuie puse și dezlegate de fiecare om, probleme care, deși unele sunt de mult dezlegate, (își lasă răspunsurile) căutate de fiecare dată.

Problematika vieții omenești înfățișează un domeniu vast, cât lumea văzută și nevăzută. Ea intersectează pe om cu cerul și pământul, cu materia și cu spiritul, cu viața și cu moartea, cu trecutul, cu prezentul și cu viitorul, cu binele și răul, cu fericirea și nefericirea ei și cu tot ce poate ajunge la cunoștința, la dorința, la simțirea, la gândul și la năzuința omului, cu tot ce se poate ridica la mintea și la inima lui.

Unele probleme sunt ușoare și plăcute, altele sunt grele și dureroase; unele sunt secundare, altele sunt vitale; unele primesc răspuns grabnic, altele stau fără răspuns de când este lumea și câteva nu vor primi, poate, răspuns omenesc niciodată. Totuși, soluțiile găsite de om la o mulțime de întrebări formează un imens capitol de cunoștințe și constituie un incontestabil titlu de mândrie omenească. Descoperirile omului sunt de o îndrăzneală, bogăție și variație uimitoare.

În veacul științific, pozitivist realist, în care trăim, se atribuie omului puteri și drepturi suverane. Se crede că el știe și poate totul sau că va ști și va putea, în curând, totul. Necunoscutele se risipesc ca fumul, orizontul cunoștințelor se lărgeste și luminează cât lumea, și va cuprinde, în curând, totul. Se pare că nu vor mai fi întrebări fără răspuns, că se vor descoperi toate misterele și că se vor dezlega toate enigmele.

În această presupunere, stau o îndreptățită năzuință și mândrie omenească și o mare iluzie, totodată; un mare serviciu făcut vieții omenești și o primejdie, în același timp. Omul se încântă peste măsură că vede departe și uită că *nu vede aproape*: adică, vede mult mai departe de pământ, dar nu vede bine aproape de sine, în sine însuși.

Acest adevăr – uimitor ca paradox – se verifică întruna, pe măsura progresului omenesc. Omul caută, cercetează, tinde și ajunge din ce în ce mai departe de sine. Cunoaște tot mai mult în afară și *se cunoaște, proporțional cu aceasta, tot mai puțin, înlăuntru*. Este din ce în ce mai greu de recunoscut în ceea ce face pentru sine, din ce în ce mai puțin el însuși, în cele ce face ca om.

⁷ Această meditație despre viața omului a fost luată dintr-un manuscris dactilografiat, găsit în biblioteca unui preot român trecut la cele veșnice.

Omul se uită pe sine, se neagă pe sine, se leapădă de sine, se pierde pe sine. Se presupune învățat și *nu se recunoaște pe sine*, pune toate problemele și nu rezolvă problema sa. Omul evoluează *departe de sine*, răzbate departe de sine, calculează, analizează, cunoaște esența materiei, operează cu noțiuni, cu măsuri și cu aparate de nebănuită putere și precizie, dar omul este încă departe de a se pătrunde, analiza și cunoaște pe sine în esența sa specifică, omenească.

Și, totuși, nu este mai apropiată, mai urgentă și mai grea altă problemă decât a omului. Din câte probleme se pot pune între pământ și cer, care sunt cele două planuri de existență și de gândire omenească, nici una n-are importanța și interesul problemei omenești. Problema universului este mare, dar ea se pune de către om. Problema lui Dumnezeu este covârșitoare între toate, dar ea se pune, mai ales *pentru* om.

Toate problemele din afară de om se pun de om și pentru om. Omul este problema noastră cea de toate zilele, problema pentru care se pun toate celelalte probleme, cheia tuturor celorlalte probleme, a înțelegerii lor, a tuturor. Ele se pun prin om și pentru om. Omul le pune pe toate, omul dezleagă multe din ele, omul vrea să le dezlege pe toate. Dar omul însuși este o problemă și este un mister. Omul este mic în raport cu imensitatea universului și totuși cercetează universul. Omul este neputincios în raport cu forțele naturii și totuși caută să cuprindă și să supună forțele naturii. Omul este mărginit, slab și trecător și totuși își încordează curiozitatea și privirea în infinit și în veșnicie, care sunt necuprinse de gândul și de simțurile lui.

Cutează mult peste ceea ce este și poate, vrea să cuprindă subzistența și tâlcul cosmosului, să-l supună înțelegerii și voii lui, să-l declare obiect cucerit de cunoașterea lui – iar el însuși este și rămâne un mister.

În puținătatea sa fizică, omul este totuși un microcosmos, o lume mică, dar, o lume întreagă – fizică și morală – o lume care este oglinda, imaginea, inelul de legătură cu celelalte lumi. În lumea cea mare a universului, lumea cea mică a omului ocupă un loc central și-i dă un sens în infinitul spațiului și în veșnicia timpului.

Lumea cea mare este *pentru* cea mică, se reflectă în lumea cea mică, se cunoaște și capătă interes prin aceasta și pentru aceasta.

Omul este necesar universului și lui Dumnezeu, pentru cunoașterea lor. Este, putem zice, a treia dimensiune logică a ceea ce există, este o necesitate ontologică. Omul este una din cele trei mărimi: Dumnezeu, lume și om, este parte integrată în trinitatea existenței.

Într-o faptură mică, mărginită fizic și intelectual, omul este o bogăție, o culme și un adânc de gânduri, de dorințe și de instincte, într-o lumină ce se târăște pe o mică planetă care este un bulgăre de pământ obscur și neînsemnat prin sine, în mulțimea nesfârșită a astrelor luminoase, este un reflector care proiectează razele minții lui până în lumea astrelor. Și acest minuscul explorator al tuturor tainelor lumii, acest descoperitor de corpuri cerești nevăzute, de legi, de mișcări, de spații astrale, își este încă necunoscut în unele din legile și tainele pe care le poartă în sine.

Omul este cel mai aproape de sine; și, totuși, cel mai puțin cunoscut sieși. Singurul studios dintre toate ființele și singurul încă nedescoperit întreg, necucerit și nepătruns în toată bogăția și adâncul ființei sale. Omul – „acest necunoscut!”, cum l-a numit cu drept cuvânt, într-o carte celebră, doctorul Alexis Carrel. Acesta face din om cel mai curios și cel mai important obiect de studiu din tot universul; din om, „acest neunoscut”.

Este stranie și neînțeleasă tâlcuirea dată acestui suveran al pământului, acestui factor indispensabil universului, părtaș cu Dumnezeu la cunoașterea, la stăpânirea și la folosirea lumii. Stranie, prin însăși variația ei, pe o scară de valori lungă, de la bestie, până la zeu. Omul a fost socotit un animal de muncă, un instrument și marfă, ca sclav; a fost socotit majestate imperială și divinitate, ca cezar roman sau ca despot oriental. A fost socotit o simplă specie de vietate pământescă evoluată, specimen abia ridicat deasupra maimuței, aparținând cu totul regnului animal. A fost scânteie din policromia luminoasă, prinsă în trup material, străin esenței ei divine. A fost o imagine a lui Dumnezeu în lumea fapturilor necuvântătoare și interpretul lui Dumnezeu, în sânul creaturii.

Omul a fost confiscat și apăsător de state și de tirani, depreciați de unii legislatori și filozofi, sacrificat de viu zeilor, mâncat de canibali, aruncat la fiare, ars pe rug, pus la jug, trecut pe sub furci caudine sau ridicat pe scut, purtat în triumf, încoronat și adorat ca zeitate. A fost exaltat de Renaștere și de liberalism, redus la un număr fără valoare de totalitarism, declarat de pesimism ca cea mai nenorocită ființă, declarat de socialism ca cel mai mare bun. Cursul a variat și variaza încă în chip surprinzător, de la simpla pradă de război sau carne de tun, până la ființa supremă pe pământ.

Omul a fost subestimat sau supraevaluat, tratat chiar în religii, morale sau filozofii pe trepte de cinste și de drepturi diferite. A fost mic sau mare, disprețuit sau onorat, năpăstuit sau privilegiat după rasă, neam, cultură, clasă sau stare. A fost un om comun sau supraom. A fost om vechi sau om nou, a fost antihrist sau Mesia, după concepții și stări variabile, ca timpurile și ca oamenii.

Nici o ființă nu trăiește în adevăr la o diferență de nivel mai mare decât cea la care trăiește omul, nici una nu se diferențiază în manifestări și stări mai mult ca omul, nici una nu realizează mai mult și mai puțin ca omul. Nici una nu se coboară și nu se ridică atât cât omul, de la meschin, ticălos, bicisnic sau monstru, până la eroul genial, sublim sau divin, de la slujenie, până la perfecțiune.

Fie în lumea fizică, în care omul singur se întinde pe tot pământul, ca nici o altă vietate, fie în lumea morală, care este lumea lui, omul prezintă o așa de mare diversitate de tipuri, încât fiecare om este o ființă aparte, este numai el ca el însuși. Nu există, în adevăr, în nici un alt sector al vieții organice, așa de multe și mari deosebiri în cadrul aceleiași specii, ca în specia umană. Nu numai rasa, neamul, provincia, limba sau dialectul, credința, știința, statura, chipul, culoarea, inteligența, aptitudinile, starea materială sau morală, ci personalitatea, adică firea lăuntrică sufletească a oamenilor deosebește pe fiecare de toți ceilalți, încât fiecare om este doar unul, el singur, fiecare este între oameni un om aparte, un exemplar unic, un unicat în creație.

Oamenii nu sunt, în adevăr, unul ca altul. Omul în sine este fiecare om pentru sine. Omul este o individualitate, o umanitate nerepetată și inimitabilă.

Marea asemănare ce există între toți oamenii, pe familii, pe națiuni, pe religii, pe culturi, pe clase sociale nu suprimă și nu reduce decât în aparență marea deosebire dintre ei, ceea ce face, în mulțimea de oameni, personalitatea fiecăruia. În personalitatea sa individuală și proprie, omul este ființa unică, greu de pătruns și de recunoscut bine în adâncul specificului său, cel păstrat pentru sine, cel nedezvăluit.

Pentru că fiecare din noi are o față văzută de ceilalți, are gânduri, sentimente, aptitudini, calități și defecte, virtuți și păcate cunoscute și are, totodată, un chip nevăzut, gânduri nespuse, sentimente nemanifestate sau refulate, dorințe nemărturisite nimănui niciodată, unii, o înălțime pe care alții n-o ating sau un abis în care alții nu privesc, o plăcere sau o durere neexprimate, un zbucium reținut în sine, o frământare sufletească de unul singur, un gând, un păcat nesăvârșit decât doar cu închipuirea, o dorință care nu se încredințează nimănui, un vis care este al lui, ceva ce nu vrea, nu știe sau nu poate să spună altora, omul interior, cel nevăzut și necunoscut, omul cel tainic, omul, *acest necunoscut*.

Necunoscut nu numai celorlalți, fie ei chiar cei apropiați ai lui, ci necunoscut chiar sieși sau abia cunoscut de sine însuși, iar, uneori, chiar necunoscut de sine însuși. Dacă s-ar cunoaște și recunoaște așa cum este și dacă, recunoscându-se, s-ar face așa cum trebuie să fie, ar cunoaște mai bine pe toți ceilalți, s-ar purta mai bine, s-ar înțelege mai bine și fața morală a lumii ar fi de mult alta. Dar fiecare se crede sau se vrea ceea ce nu este și ce nu poate fi, fiecare își dă dreptate în neînțelegerile sale cu ceilalți, fiecare se vrea sau se crede mai inteligent, mai frumos, mai capabil, mai bun decât ceilalți, fiecare își atribuie un avantaj asupra celorlalți, își găsește o calitate pe care n-o au ceilalți, descoperă păcate și lipsuri celorlalți, fiecare judecă și osândește pe ceilalți, se laudă și se îndreptățește pe sine. Nu vine, oare, de aici, toată ura, invidia, vrajba, dezbinarea și tulburarea dintre oameni?

Acest necunoscut sieși și nejuste de sine însuși – aceasta este cauza neînțelegerii multor suferințe și a nefericirii noastre. Aceasta întreține egoismul, intriga, calomnia, minciuna, cearta, lăcomia, furtul, uciderea; aceasta provoacă neînțelegerile dintre oameni; aceasta agită interesele personale și patimile omenești; aceasta tulbură pe toți ceilalți; aceasta face dureroasă viața multora, adică a multora dintre noi, pe a tuturor celorlalți.

Închipuirea că ești altfel decât ei, ambiția de a fi altfel decât ei, orgoliul, vanitatea, amorul propriu care te orbesc și te împiedică de a vedea cum ești tu și de a vedea cum sunt ei, iată cele ce fac în viața comunității omenești, uneori în cercul celor mai apropiați oameni, în familie chiar, neînțelegeri, vrajbă și suferință.

Îmblânzim și dresăm animale, aclimatizăm, încrucișăm, înmulțim și îmbunătățim tot felul de culturi, cucerim, supunem și transformăm pământul și natura, schimbăm fața planetei, visăm chiar s-o depășim în spațiul inaccesibil și totuși, aici lângă noi, adică în noi, stăruie neștiința, necunoașterea, netransformarea, nestăpânirea omului, a omului, acest necunoscut.

Îl vedem continuu, îl auzim, trăim cu el, suntem cu el, suntem el ca om și nu știm încă bine de ce unul este bun și altul rău, unul, virtuos și altul, păcătos; unul, sincer și altul, ipocrit; unul, candid și celălalt, pervers. Unul, modest și altul, îngâmfat; unul, curat și altul, corupt; unul, blând și altul, violent; unul, stăpânit și altul, pățimaș; unul, drept și altul, strâmb; unul, sfios și altul, îndrăzneț. Unul, plăcut și altul, odios; unul, milos și altul, crud; unul, onest, devotat, cumpătat, altul, perfid, capricios și egoist; unul, sfânt sau altul, nelegiuit. De ce?

De ce am putut lumina, îmbrăca, civiliza și înarma pe om și nu l-am putut îndrepta și face mai bun? De ce l-am putut face iscoditorul și stăpânul naturii și nu stăpânul său însuși? De ce i-am dat atâtea cunoștințe și puteri în afară și așa de puține, asupra lui însuși?

Pentru că omul este mai întins, mai mare, mai variat, mai adânc și mai înalt decât natura. Microcosmosul (său) este mai greu de cunoscut, de cucerit și de condus decât macrocosmosul fizic. Știm cât de mare este soarele și cât de fierbinte, cât este de mică luna și cât este de rece, dar nu știm cât de mare sau cât de mic este sufletul fiecărui om. Știm ce depărtare este de la pământ până la unele corpuri cerești, dar nu știm cât de departe este de la fiecare dintre noi până la interiorul sufletesc al fiecăruia dintre toți oamenii. Am numărat și clasificat mii și milioane de stele, de vieți, de planete, de corpuri anorganice, dar nu cunoaștem încă – și vom cunoaște, oare, vreodată? – speciile sufletului omenesc.

Știm când și de ce se produc eclipsele, bănuim de ce se produc cutremuree, cunoaștem cauzele și efectele fenomenelor naturii, știm cum se nasc și se dezvoltă toate pe pământ, cum funcționează mecanismul ceresc și pământesc, dar nu știm ce gândește în sine fiecare din oamenii cu care ne întâlnim pe stradă, în piețe, în adunări, în acest loc și moment în care suntem sau oriunde; ce simte, ce vrea, ce plănuiește fiecare cunoscut și necunoscut în interiorul său inaccesibil.

Nu știm de ce oamenii sunt de atâtea feluri, câți sunt pe pământ și de ce, având toți același chip omenesc, aceeași origine, aceleași destine, se deosebesc așa de mult, se unesc, se înțeleg și se iubesc așa de puțin. Așa de puțin uniți, nu numai pe tot pământul, ci așa de puțin uniți într-un continent, într-o țară, într-un oraș sau sat, într-o colectivitate mai mică, într-o familie chiar.

Omul este un domeniu mai întins decât natura, mai puțin cercetat decât natura, mai puțin măsurat și cântărit decât natura, o enigmă mai grea și o minune mai mare decât natura. Omul, în nesfârșita varietate a tipurilor de oameni, de indivizi sufletești, de exemplare moral-psihologice ale neamului omenesc.

De la un cretin degenerat care trăiește pe planul cel mai de jos al vieții omenesti, până la un geniu care se ridică pe culmile cele mai înalte ale gândirii și simțirii omenesti – un mare poet, un mare filozof, un mare om de știință, un mare artist, un Platon, Vergiliu, Dante, Leonardo da Vinci, Kant sau Goethe – este o distanță mai mare decât de la pământ până la soare.

De la un fetișist înapoiat și superstițios sau de la un vrăjitor, până la un mare gânditor și trăitor al sentimentului religios – ca Moise, Pavel sau Augustin – este o distanță de milenii, chiar când sunt contemporani.

De la ticălosul care trăiește inconștient și animalic, până la un sfânt ca Ignațiu, Ciprian, Vasile cel Mare, Grigore Teologul, Ioan Gură de Aur este o înălțime cât de sub pământ la cer.

Între un mărginit bâlbâit și Demostene, Cicero sau Bossuet, între un primitiv care a trăit sau trăiește încă în junglă și un rafinat de inteligența lui Pascal, între un canibal și un Apostol, între un dement sau un mărginit care nu știe să numere pe degete și un Shakespeare, Michelangelo, Copernic sau Pasteur, între un sălbatic care te înfioară cu privirea și un Dostoievski sau Tolstoi, între un om corupt, degradat, fără rușine și fără simț moral și un Sfânt cu viață îngerească, este o mare deosebire de grad și calitate, care se numește omul. Omul cel necunoscut.

De unde vine pornirea bestială și feroce a criminalului sau a monstrului care ucide un om nevinovat, sugrumă un copil – ucide și sugrumă cu voluptate de fiară? De unde, sentimentul fioros al patricidului, al fratricidului, al soțului care-și ucide soția sau al soției care-și ucide soțul, al celor făcuți să se iubească? Din ce impulsuri subterane lucrau Cain, Brutus, Irod, Nero, Maximian, Daia, Hoken și toți băutorii de sânge omenesc? Cărei chemări infernale răspund nelegiuirii, sclerației, profanatorii și tăgăduitorii chipului de om? Din ce colț ascuns de suflet animalic vine instinctul orb al celui care se prăbușește în viciu, în păcate fără întoarcere, în negare totală a rațiunii și a demnității omenești? Ce virus infect poate distruge conștiința unui om care să piardă ultima licărire de simț și de lumină dată lui, ca să fie, între toate viețuitoarele, om? Din ce abis tenebros se ridică până la om îndemnul spre distrugere, spre vărsare de sânge, spre profanare, spre blestem? Ce duh demonic desfigurează chipul de om al brigandului (tâlhăr de drumul mare), al incestuosului, al jefuitorului, al sadicului, al răpitorului? Ce glas funest cheamă pe om, din unii oameni, la desfrâu, la alcoolism, la stupefiante, la mizeria morală, la dezordonare? Din ce izvor vin perversitatea, brutalitatea, lașitatea, corupția? De ce și cum se preface omul în bestie?

Și, dimpotrivă, ce putere sublimă și luminoasă întărește sufletul celui care se devotează pentru o cauză sfântă sau care se jertfește pentru alții? Ce foc lăuntric încălzește inima de tată sau de mamă, să sufere sau să moară pentru copilul său? De unde, bogăția de sentiment nobil, de unde, înțelepciunea și curajul de profet? De unde, hotărârea și abnegația de Apostol, cu care s-au săvârșit cele mai mari, cele mai bune și mai grele fapte – cele de credință și de dragoste? Din ce rezerve de putere își trăgeau curajul martirii? De unde, puterea sufletească și trupească a unor bătrâni, femei și copii care au îndurat, până la capăt, chinuri și amenințări ce puteau să doboare atleți? De unde, puterea lui Policarp, a Flandinei, a lui Ponticus, a Bibledei, a Potamianei, a Perpetuei, a celor ce învingeau cu răbdare pe călăii lor? De unde, abnegația, pudoarea, candoarea duioasă, entuziasmul, idealismul, de unde, virtuțile îngerești ale unor oameni? De unde și-au luat bunătatea și frumusețea sufletească unii oameni de bine, eroi morali care cinstesc și împodobesc, ca niște astre, neamul omenesc?

De unde, atâta rău în oameni?

De unde, atâta bine?

Din *necunoscutul* care este omul.

Omul – care trăiește, gândește și se manifestă sufletește pe o scară uriașă, înaltă, din prăpastia gheenei, până la grădina cerească a paradisiului.

Uneori, îți este teamă și rușine de semenul tău, omul; alteori, te simți fericit și mândru că aparții neamului omenesc. Uneori, te simți mic și slab ca om, neputincios și amenințat, condamnat la imperfecțiune și la durere; alteori, te simți puternic și liber, îndrăzneț și avansat în sfera faptelor mari, capabil să te întreci pe tine și să-i întreci pe alții, să faci numai bine și onoare neamului omenesc. Acesta este omul: variație în mii, în milioane, în miliarde de ființe asemănătoare și totuși deosebite, de un chip și totuși de multe suflete, de o făptură și totuși de multe grade și tipuri.

Poate să pară ciudat dacă spun că nu toți oamenii sunt oameni adevărați sau întregi. Realitatea este totuși aceasta; și nu înțeleg realitatea fizică, ci pe cea morală, psihică, pentru că sufletul omului este de alte dimensiuni și tipuri decât trupul. Omul nu este numai cel material și văzut, nici numai cel manifestat în acțiunile lui obișnuite, omul e un necunoscut. *Omul este și cel lăuntric, mai ales cel lăuntric, cel tainic, cel care nu se descoperă nimănui, cel pe care-l cunoaște bine doar Dumnezeu.*

Aceasta mai ales este omul; în adâncul lui cel nevăzut zace și de acolo vine ceea ce este și ceea ce face el mai deosebit, mai personal, mai intim, mai caracteristic lui. Acolo este taina omului, în omul cel necunoscut. Aceasta face din om o lume de contraste, de contradicții, de un complex de însușiri și de tendințe, un cosmos aparte – lumea omului.

Nu există mai multe taine în lumea aceasta, decât în lumea omului, în sufletul lui, în ființa lui interioară și nemărturisită, în ceea ce au depus acolo generații întregi de înaintași buni sau răi, mediul, educația, credința sau necredința lui, structura lui sufletească, oamenii și împrejurările din afară.

Cu acest material dificil, variabil, inegal, greu de cunoscut și de mânuit, lucrează preotul. Cu omul, se ocupă, într-un fel și într-un timp, pedagogul, medicul, ofițerul, judecătorul, funcționarul de stat; dar, cu toți oamenii în tot timpul și în tot felul, se ocupă numai preotul. Pe toți ceilalți, omul îi interesează în parte, în anumite momente și scopuri ale vieții sale. Însă, în toate laturile ființei lui, în ceea ce omul are cunoscut și, mai ales, necunoscut, Preotul trebuie să descopere și să cunoască pe omul necunoscut în fiecare om, să descopere pe om omului însuși, să învețe pe om a se cunoaște, a se privi și a se prețui pe sine așa cum este, să-l învețe (care-s) nimicnicia și măreția sa de om.

Numai duhul omului cunoaște cele ale omului, zice Scriptura, deci omul se cunoaște numai prin duhul său, prin omul sufletesc, interior. Aici stă însă greutatea de a cunoaște pe om și de a fi de acord asupra lui cu el și cu alții.

Oamenii de știință au studiat cerul și pământul, au studiat și pe om însuși, dar omul este încă cel mai puțin bine cunoscut și cel mai mult discutat. Oamenii de știință au studiat stelele, sateliții nevăzuți, cometele, meteoriții, fosilele, legile universului și ale naturii pământeste, au descoperit adâncul oceanului și piscurile munților, fundul Saharei și al junglei, dar n-au descoperit încă adâncul și piscurile sufletului omenesc.

Pe acestea, trebuie să le cunoască preotul, pentru că el lucrează cu sufletul, cu tot sufletul omului. Din fericire, lucrul preotului este ușurat, în această latură grea a misiunii sale către suflete, prin Lumina proiectată asupra sufletului omenesc.

Necunocutul care este omul a fost descoperit de Iisus Hristos, a fost descoperit anume ca suflet, ca duh înrudit cu Dumnezeu, ca fiu al lui Dumnezeu, ca frate al lui Iisus Hristos. Omul nu putea fi descoperit și cunoscut decât de sus. Văzut de jos, el este ceea ce l-au socotit oamenii: un animal, un instrument de muncă, o marfă, un sclav, un prizonier, un neputincios, o trestie bătută de vânt, iarbă ce se usucă, floare ce se vestejește.

Privit de sus, omul apare în realitatea sa spirituală, de esență divină, ca făptură făcută după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ca purtător de Duh, de conștiință, de misiune morală, de destin veșnic. Aceasta schimbă radical perspectiva vieții lui, schimbă sensul existenței omului, indicând planul ei ceresc.

Privit prin latura fizică – materială – omul este un animal înaintat; privit din latura morală, omul este suflet și sufletul prețuiește mai mult decât toată lumea materială, mai mult decât tot universul. Când Iisus Hristos a spus aceasta, a ridicat vâlul rușinii și al disprețului de pe chipul omului, l-a reabilitat pe om în cinstea lui spirituală, l-a ridicat la demnitatea lui sacră, l-a refăcut la chip și întru asemănare cu Dumnezeu. *Omul se cunoaște și se valorifică numai prin Dumnezeu.* Fără Dumnezeu, omul este un animal terestru; cu Dumnezeu, omul este ființă spirituală de origine divină, imaginea Ființei supreme. Sensul și prețul omului vin de sus și nu de jos.

Cei care l-au privit de jos au văzut numai învelișul trupesc, materia, puținătatea, stricăciunea, firea lui cea pământească inferioară și trecătoare, țărâna, instinctele inferioare și slăbiciunile lui. Cei care l-au privit de sus, de la înălțimea de la care l-a văzut Iisus și l-a ridicat, au descoperit sublimul, noblețea, vrednicia, puterea și menirea lui duhovnicească, valoarea lui morală unică în lumea făpturilor văzute, unică în universul fizic. Pe cel cu puțin mai mic decât îngerii.

Singur Iisus Hristos a cunoscut și a înțeles pe om; Iisus Hristos ca Dumnezeu-Om. El a dezvăluit omenirii pe om, a proiectat Lumină de sus asupra omului pământesc, l-a ridicat la cinste, la înălțimea de fiu al lui Dumnezeu, de frate al Său, l-a adopta ca frate și l-a înfiat Tatălui ceresc.

Întruparea lui Iisus Hristos a înnobilat și a restabilit pe om în chipul lui spiritual. Cei care vedeau în om divinitatea pământească nu-l mai înălțau, ci-l batjocoreau. Zeii erau capricii și închipuiri deșarte. Omul este, în realitate, fratele mai mic al lui Iisus Hristos; și, ca fiu al lui Dumnezeu, este cu atât mai mare decât omul-zeu sau semizeu păgân. În fața zeului pământesc care era Dioclețian, muritorii de rând, care puteau ajunge până la el, se prosternau și sărutau marginea mantiei sale. Cinstea despotului divinizat era totuși cinste omenească deșartă. Era o slavă fictivă, ca toate slavele omenești. Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Cel Care avea slava Dumnezeiască, a intrat la păcătoși, vameși și farisei și l-au socotit, pentru aceasta, compromis; dar El cinstea pe om și pe Dumnezeu și punea pe om în fața lui Dumnezeu, nu a unui tiran fioros și închipuit, care caută strălucirea în diademă, în veșminte de preț și în fast omenesc, ci în fața

Tatălui Care caută pe fiul răătăcit și-l așteaptă cu dragoste și cu milă și se bucură de regăsirea lui, de revenirea lui la sânul părintesc.

Dacă privești pe om cu ochii omenești, orice om este *altul* decât tine, un străin, un necunoscut, un om indiferent, poate un dușman, poate un rău și un periculos. Dacă-l privești cu ochii lui Iisus Hristos, **orice** om este *semenul* tău, *fratele* tău, ceva mai mult: este împreună cu tine *fratele lui Iisus Hristos*, Cel Care a luat chipul lui și al tău, pentru mântuirea lui și a ta. Dacă-l privești cu ochii lui Iisus Hristos, omul nu mai este o enigmă, un necunoscut întunecat și suspect, un amestec straniu de animalitate și de prezumție. Este chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ca și tine, împreună cu tine și cu toți oamenii, este cel care trebuie mântuit și, pentru aceasta, iubit și căutat. Cel pentru care S-a întrupat în chip de om Fiul lui Dumnezeu. Pentru el și pentru tine, pentru omul ca el, ca tine și ca toți oamenii, a pățimit și a murit Iisus Hristos, moarte de cruce, a trăit viață de om și a murit moarte de om, de cel mai disprețuit om. E, Cel mai sfânt Om, Omul-Dumnezeu.

În Iisus Hristos, se regăsește, se reface și se reconstituie omul. El este Omul desăvârșit, limita superioară a existenței omenești, termenul ultim și tipul omului perfect, Omul spre Care trebuie să privească și să tindă tot omul, Omul Care a iubit și a prețuit pe tot omul și pe Care trebuie să-L iubească și să-L prețuiască, mai presus de toate, tot omul.

Privindu-se pământește, cu ochii și cu ideile lor de jos, oamenii se ignoră, se disprețuiesc, se urăsc, se învrăjbesc, se luptă și seucid ca fiarele – cei care se cred înrudiți după fire. *Privindu-se cu ochii lui Iisus Hristos, oamenii se cunosc fără să se vadă, se iubesc, se apropie, se înfrățesc, se unesc într-o comunitate a dragostei creștine care este Biserica, Trupul lui Hristos.* Privindu-se cu ochii omenești ai firii lor, oamenii se dezbină, se invidiază, se critică, se sfâșie, chiar când sunt de un neam și dintr-o familie. Privindu-se cu ochii dumnezeiești ai lui Iisus Hristos, oamenii se înțeleg și se ajută, chiar când sunt străini și necunoscuți, se cunosc și se unesc în dragoste.

Din punctul de vedere creștin, între toți oamenii din toate locurile și din toate timpurile, de toate firile și felurile, de toate stările și însușirile, între pigmei și Iulius Caesar, între barbar și Socrate, între un paralizic și un atlet, între un degenerat și un om excepțional, este un factor comun – chipul și asemănarea lui Dumnezeu – Care îi face semeni și frați întru umanitate. Din acest factor comun, unii au păstrat mai mult, alții, mai puțin, unii au sporit talanții, alții i-au îngropat nu în pământul fizic, ci în cel moral, în neomenie, în animalitate.

Preotul are a trata oamenii, a-i căuta, a-i cunoaște, a-i apropia, a-i lumina și a-i mântui, a le reda chipul lor duhovnicesc, ideal, chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Aceasta se face cu ochii, cu gândul și cu dragostea lui Iisus Hristos pentru om, pentru fratele Său mai mic. Preotul nu trebuie să privească pe oameni cu ochii săi omenești, ci cu ochii dumnezeiești ai lui Iisus Hristos, cu acei ochi cu care Iisus Hristos a căutat și a îndreptat pe păcătoși, a vindecat pe bolnavi, a mângâiat pe săraci, pe văduve, pe neputincioși, pe năpăstuiți, pe disprețuiți, pe toți cei în lipsă și suferință, cu acei ochi cu care Iisus Hristos a descoperit în păcătoși pe om, pe fratele Său mai mic, pe semenul tuturor oamenilor, pe fiul lui Dumnezeu.

Marea problemă a omului se dezleagă în Iisus Hristos.

Necunoscutul se cunoaște prin Iisus Hristos, omul se câștigă prin Iisus Hristos, omul devine om prin Iisus Hristos. Iată ce nu trebuie uitat aici nici un moment în sfânta, marea și greaua slujire preoțească, cea care are de lucru cu cel mai greu material, care este omul.

Din fericire pentru noi, pentru om și pentru preot, omul se descoperă și se cunoaște prin Iisus Hristos. Omul, acest necunoscut, devine un *cunoscut*, în Iisus Hristos. Dar, pentru aceasta, fiecare preot trebuie să pună și să rezolve problema omului în sine: cine ești tu? cum ești tu? Ești ce trebuie să fii, în slujba lui Iisus Hristos? Ești cum te-a căutat și te-a vrut Iisus Hristos? Ești tu la înălțimea întregii tale demnități – de om, de creștin și de preot?

Până nu vom răspunde sincer și drept la această întrebare, nu vom putea pune și dezlega problema celorlalți oameni, nu-i vom putea afla și chema la noi și la Iisus Hristos. Oamenii pe care trebuie să-i cunoaștem, să-i chemăm și să-i mântuim se cunosc, se cheamă și se mântuiesc prin noi, prin sufletul, prin dragostea și pilda noastră de oameni după chipul lui Hristos. Pentru că *omul, acest necunoscut, este un suflet ca tine, pe care nu-l înțelegi și nu-l câștigi decât dacă simți că-l iubești în numele lui Iisus Hristos* Care l-a iubit pe el, ca și pe tine.

Administratori ai lui Dumnezeu⁸

Noi nu suntem stăpânii averilor noastre, ci administratorii lor.

Una dintre ideile greșite care înmulțește păcatele noastre este și aceea de a socoti că toate bunurile (lucrurile) pe care le avem spre folosința vieții le posedăm ca stăpâni și domni.

Din cauza unor astfel de idei, ne luptăm înverșunat pentru averi, ne batem, ne judecăm și ne lipim inima atât de mult de ele, ca de niște bunuri veșnice.

Adevărul însă nu stă așa, ci cu totul dimpotrivă. Căci nu tot ce am primit este al nostru și nici nu suntem stăpâni și domni în viața aceasta, ca în casa noastră, în care locuim. Ci suntem ca niște călători și exilați care plecăm de aici când nu voim și nici nu ne așteptăm.

Atunci când Domnul găsește cu cale, suntem lipsiți de toată averea noastră. De aceea și viața aceasta este schimbătoare: cel care astăzi este înconjurat de slavă mâine este vrednic de plâns, de tânguit și de ajutor. Cel care astăzi este bogat și fericit cu bogăția, după puțin timp, este sărac, fără să aibă în casa sa pâinea cu care să-și întrețină viața.

Acest lucru a vrut să-l spună Mântuitorul în parabola povestită în Sfânta Evanghelie după Luca despre economul nedrept, care a cheltuit toată averea încredințată de stăpânul său. Pentru aceea, stăpânul său i-a spus: „Dă-mi socoteală de iconomia ta, căci nu mai poți să fii iconom” (Luca 16: 2) și pleacă, fiindcă nu pot suferi să te desfătezi în ale mele, ca în ale tale.

Din aceasta, să cunoască, așadar, fiecare că este administratorul unor bunuri străine. Să arunce fiecare din sufletul său mândria stăpânirii și să îmbrace haina smerită și evlavioasă a unui econom plin de răspundere, așteptând neîntrerupt pe Domnul său. Și cu teamă alcătuindu-și darea de seamă.

Ești un călător prin viața aceasta, care ai luat îngăduința de a te folosi de bunuri, pentru puțină vreme. Dacă însă pui la îndoială aceste cuvinte, atunci uită-te la cele ce se întâmplă în lume și chiar din experiența ta învață-te că cele spuse adevărate sunt.

Spre exemplu, ești stăpânul unei țărine pe care sau ai moștenit-o de la părinți, sau ai cumpărat-o. Gândește-te și numără, dacă poți, pe toți cei care au stăpânit-o înaintea ta și pune la socoteală și pe câți o vor mai stăpâni după tine... Și acum spune-mi: a căruia dintre toți aceștia este stăpânirea? Căci dacă, printr-o minune dumnezeiască, s-ar aduna toți care au stăpânit-o de la Adam încoace și toți care o vor mai stăpâni până la sfârșitul lumii, toți la un loc vor fi mai mulți decât fărâmiturile acelei bucați de pământ.

Ba, mai mult, dacă vrei să vezi cu ce e asemănă viața noastră, gândește-te la următorul exemplu: mergi pe timp de vară prin căldură și soare puternic și vezi un copac umbros care se întinde în înălțime și în lățime, în stare să acopere cu umbra lui o casă. Bucurându-te la vederea lui, ai plecat spre el, te-ai așezat sub el, te-ai răcorit și ai stat acolo cât ai vrut, ba ai mâncat și fructe din el. Dar ai plecat și-n locul tău, a venit alt drumeț. Tu ți-ai luat bagajul, iar celălalt și l-a

⁸ Acest manuscris a fost găsit în casa unui mirean bine credincios. Nu se cunoaște autorul scrierii.

pus pe al său, primind și el din belșug pe toate acelea pe care și tu le-ai primit (avut): iarba, umbra copacului, fructele, izvorul care curgea alături.

Unul a început să se odihnească, iar tu ai început să mergi. S-a odihnit însă și acela și a plecat, așa că un singur copac a ajuns, în puțină vreme, adăpost pentru mulți străini. Ceea ce a fost al tuturor, în realitate, era al unui Singur Stăpân adevărat.

Tot astfel și cu averile din lumea aceasta: încântă și hrănesc pe mulți, dar *stăpânirea aparține numai lui Dumnezeu*, Care este veșnic, nepieritor și neschimbător.

Uită-te și la hotelul în care ești găzduit în timpul călătoriei tale. Ai avut multe lucruri în stăpânire acolo, dar, ca un om cinstit, n-ai păstrat nimic, nici pat, nici masă, nici pahar sau farfurie și nici alt obiect. Toate aceste lucruri au rămas la locul lor. Și a venit un alt călător, obosit de drum și plin de praf; s-a folosit și el de ele ca și cum ar fi fost ale lui și a plecat mai departe.

Asemenea este și viața noastră, fraților, aicea, pe pământ; și nu este ceva mai drept și mai adevărat ca cele spuse de mine. Așa se întâmplă cu toate generațiile de oameni de la Adam încoace: unii vin, iar alții pleacă din viața asta, unii pleacă și alții vin și se petrec unii pe alții la groapă. Deși toți știi că vor intra în pământ, totuși nu iau aminte de ceea ce se va întâmpla acolo, ce răspuns vor da. Mă mir, deci, de cei care spun „țarina mea” și „casa mea”, căci, printr-o idee greșită, ei își închipuie că sunt ale lor cele ce, de fapt, nu le aparțin.

Nimic nu este al tău, omule! Tu ești rob și toate cele ale tale sunt ale Domnului. Robul nu are avere proprie. *Gol ai venit în această lume și nimic nu vei lua cu tine când vei muri.*

Ai avut aici avere, spre întrebuintare, cât a voit Domnul: fie moștenire de la părinții tăi, fie ai dobândit-o prin căsătorie, dar și căsătoria a fost instituită de Dumnezeu, fie din negoț și agricultură sau pe alte căi, dar: în toate, ți-a stat Dumnezeu în ajutor.

Iată, dar, dovedit că toate acelea pe care le-ai avut nu sunt ale tale.

Să vedem acum ce ți s-a poruncit și care sunt lucrurile peste care se întinde administrarea ta. Ce spun Sfânta Scriptură și Tradiția Bisericii?... Dă celui sărac, îmbracă pe cel gol, vindecă pe cel ce suferă, nu trece cu vederea pe cel lipsit, nici pe cel aruncat la răsântia drumurilor. Căci, dacă le vei face pe acestea ce sunt poruncite, atunci vei fi cinstit de legiuitor; iar dacă nu, atunci vei fi pedepsit cu amar.

Tu însă, ca un om fără de minte, n-ai grijă nici de tine însuși și nici nu-ți pasă cum vei petrece dincolo de această viață.

Ducem o viață fără de nici o socoteală, trecem cu vederea pe cei nenorociți și pe cei săraci care, neputincioși fiind, se pierd în nenorociri.

Ne cheltuim viața în chip ambițios în ucruiri zadarnice, hrănim o mulțime de lingușitori nebuni și strângem în jurul nostru o mulțime de paraziți, ne cheltuim bogăția într-un chip nebunesc.

Suferim de un lucru găunos și vecin cu nebunia, că, unde cheltuiala aduce un câștig nenumărat și mântuire nemuritoare, noi ținem cu dinții bogățiile și argintul, ca nu cumva să ne cadă din mână câțiva bănuți celui necăjit și neputincios. Iar acolo unde este prada cea mare a păcatelor și cauza miilor de munci și chiar a pedepsei focului iadului, acolo cheltuim cu toată dărnicia, cu amândouă mâinile risipim.

Mândria o ia înaintea cererii și, deschizând toate ușile, lăsăm să curgă bogăția afară, fără de nici o chibzuială.

Acesta nu este felul de judecată al unor servitori credincioși, ci al unor nebuni în sensul real al cuvântului, al unor cheflii și desfrânați.

Dacă vrei, omule, să vezi frica administratorului care chivernisește cu evlavie înțeleaptă cele încredințate lui de Domnul, deschide Psaltirea împăratului și prorocului David. Caută acele cuvinte pe care le spune bărbatul cel înțelept către Dumnezeu, interesându-se de sfârșitul său: „Fă-mi cunoscut, Doamne, sfârșitul meu și numărul zilelor mele care este, ca să știu ce-mi lipsește” (Psalmul 38: 5, 6).

Vezi în aceste cuvinte, exact ca într-o icoană, starea sufletească a celui care se roagă: este temător de Dumnezeu, prevede dinainte viitorul, așteaptă judecata, se interesează de sfârșitul vieții, ca să nu-l surprindă semnalul ieșirii din viață nepregătit.

Cere să vadă ce-i lipsește cât a fost călător pe acest pământ, ca să completeze lipsa mai înainte de a veni Cel Care are putere să-l ia de aici. Căci, după cum administratorul, când pleacă, dă cheile altora, tot astfel și cel care moare dă administrația altora. Acela este scos de la conducerea țarinei, iar acesta, din întreaga lume, ca dintr-o țarină. Cu multă durere pleacă administratorul de la propriile lui ocupații și lucrări, ca: viie, grădinile, casele și altele.

Ce ți se pare: suferă, oare, cel care moare? Nu bocește el, oare, după bogățiile lui? Nu se uită el cu multă durere de jur împrejurul casei, fiind smuls de lângă ea și de lângă comorile și averile sale, fără voia lui?

Și, când sosește la locul pe care îl moștenește acum pentru vecie, aude: „Dă-ți socoteală de administrația ta! Arată-Mi cum ai împlinit poruncile pe care ți le-am dat, arată-Mi cum te-ai purtat cu ceilalți oameni: cinstit și milostiv sau dimpotrivă: rău și tiranic, bătând, ciomăgind, lipsindu-i pe alții de milostenia cu care erai dator?”

Dacă vei putea să faci ca Stăpânul să Se milostivească, te-ai arătat un bun slujitor și-i bine de tine. Dar dacă, ferească Dumnezeu, te-ai purtat altfel, atunci vei primi nu lovituri de ciomege sau alte dureri din cele pământești, ci foc nestins și întuneric veșnic, în care este scrâșnetul dinților și nu luminează niciodată lumina, după cum clar ne-o spune Sfânta Evanghelie.

Dacă niciodată nu am fi scoși din această viață, dacă nu am muri niciodată, atunci, ar trebui să ne bucurăm de lume și să dăm drumul nestingherit plăcerilor noastre, pentru că acesta ar fi scopul vieții.

Dar, după cum vedem, toate acestea se vor termina și nu ne vom bucura veșnic de ele. Deci: să ne temem, fraților, de mutarea din această viață și să tăim pe acest pământ pe care suntem trecători așa după cum a poruncit Domnul. Să nu plecăm înlănțuiți de datorii, ci să așteptăm în orice moment trecerea dincolo, liberi de toate cele pământești, ca și cum nu le-am avea, cu o conștiință care să ne dea îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu, aducându-I deschise cărțile vieții noastre pe pământ.

Bogatul acela din Sfânta Evanghelie, căruia i-a rodit din belșug țarina, a fost un rău administrator: că, prisosindu-i roadele, n-a gândit cinstiți și, mai ales, în frica Domnului, ci, deschizându-și pofta pântecului și sânurile largi ale lăcomiei, le-a folosit pe toate doar desfătărilor lui, zicând: „Voi dărâma hambarele mele și mai mari le voi face și voi strânge acolo toate roadele și bunătățile mele; și voi spune sufletului meu: «Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani, odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te»” (Luca 12: 18, 19). Și, în timp ce vorbea, a venit cel ce avea să-l tragă cu sila din viața aceasta. Care a fost, deci, folosul sfătuirii lui pline de plăceri deșarte?

Dar experiența vieții ce ne arată? Oare nu în fiecare zi ne strigă nouă viața aceasta, prin fapte de tot felul, arătându-ne cu degetul pe cel care la amiază este sănătos, dar, înainte de venirea serii, este mort; pe cel ce se culcă zdravăn seara și nu-l mai găsește raza dimineții, iar pe altul îl părăsește viața în timp ce mănâncă?

Cine este, oare, atât de nebun, să nu vadă că în fiecare zi unul moare și altul se naște și zilnic iau unii locul altora în administrarea și folosința bunurilor din viața aceasta?

Prin urmare, nimic nu este al nostru, ci toate sunt ale Unui Singur Stăpân, Dumnezeu nostru.

Să administrăm, fraților, bine și cu mare grijă cele încredințate nouă de Domnul. Astfel făcând, atunci când cineva își simte mutarea lui din viața aceasta, prin binefacerile făcute, își ușurează greutatea păcatelor pe care a uitat să le spovedească la preot. Iertând datoriile sau dând săracilor din bunurile sale în numele lui Hristos, capătă mare ușurare la despărțirea din viața asta vremelnică. Dând pe cele ale Domnului, îți faci mulți prieteni care vor mărturisi bunului Dumnezeu despre bunătatea ta. Și Dumnezeu îți pregătește un loc de odihnă.

După cum sângele lui Abel a strigat din țărâna pământului către Domnul, tot așa și fapta cea bună va da mărturie înaintea Domnului pentru cel care a făcut-o în numele lui Iisus Hristos, Domnul nostru, a Căruia este slava în vecii vecilor. Amin.

Despre ascultarea de duhovnic

„Ascultarea este viață veșnică, scară cerească, suire grabnică, bogăție de cununi, lucru îngeresc, lupta nepătimirii, suire și călătorie la cer. Ascultarea împlinește toate poruncile, pe toate le îndreaptă, pe toate le face și le zidește, sufletul, în chip nevăzut și neștiut, cu mare grijă îl îmbogățește și îl așază în visterie neconținut, îl ridică spre Dumnezeu, ca să stea înainte încununat și înfrumusețat în taină.”

(Sfântul Grigorie Sinaitul)

Părintele Efrem Katounakiotul este astăzi unul din cei mai apreciați duhovnici aghioriți⁹. În vârstă de aproape optzeci de ani, a fost unul din cei șapte ucenici de chilie ai faimosului Gheron Iosif Isihastul. Dacă ceilalți ucenici ai Cuviosului Iosif au preluat conducerea a câte unei mănăstiri aghiorite, Părintele Efrem a preferat isihia, rămânând retras în pustia Katounakiei, unde a viețuit cu trei ucenici. Redăm mai jos, în traducere, câteva din sfaturile sale adresate monahilor simonopetriți, despre ascultare.

Ascultarea față de duhovnic le va aduce pe toate. Ascultarea va aduce harul. **Cea mai mică neascultare alungă harul.** Duhovnicul este, oarecum, în locul lui Dumnezeu. **Orice spune duhovnicul e ca din gura lui Dumnezeu.** Să-l ai pe duhovnic, ca pe chipul lui Dumnezeu. Toate patimile, puțin câte puțin, se vindecă prin ascultare. Nu mântuie nici preoția, nici postul, nici asceza, ci doar ascultarea de duhovnic.

Ascultarea face minuni: ascultarea va aduce toate harismele. Prin ascultare, Hristos dă rugăciunea. Nu ne mântuie rugăciunea; ci ascultarea de duhovnic ne mântuie.

Un demonizat a intrat la ascultare la doi bătrâni și, prin ascultarea lui, s-a vindecat. Mi-a povestit el însuși cum venea demonul înaintea lui și, când zicea o dată Rugăciunea lui Iisus, demonul se tulbura. Când zicea rugăciunea a doua oară, demonul începea să tremure. A treia oară când zicea rugăciunea, demonul dispărea. Faci ascultare? Ai harul lui Dumnezeu, ești pentru rai. Să știți că diavolul nu se teme de noi, nici măcar nu ne ia în seamă. El fuge de noi când vede harul lui Dumnezeu pe care îl avem datorită ascultării.

Cel care face ascultare – oarecum – nu se teme de Dumnezeu. Nu faci ascultare? Fă ce vrei: rugăciune, post, asceză etc. Nu mântuiesc. Numai ascultarea mântuiește. Cel care face ascultare se aseamănă cu Hristos, Care S-a făcut ascultător până la moarte și încă moarte pe Cruce.

Duhovnicul poate să cadă. Cel care face ascultare nu cade niciodată. Duhovnicul va da socoteală înaintea lui Dumnezeu pentru dânsul, dar cel care face ascultare, nu.

Prin duhovnic, vorbește Hristos. Se poate, oare, să cadă cineva câtă vreme se aseamănă în ascultare cu Hristos? Chiar dacă porunca duhovnicului e rătăcită, Dumnezeu, pentru ascultare, o va întoarce în folos sufletesc. Pe duhovnicul tău, așadar, să-l vezi ca pe Hristos. Să nu-l întristezi. *L-ai întristat pe duhovnic, L-ai întristat pe Dumnezeu.* Eu am experiența personală a neascultării și a constrângerii duhovnicului meu, Nichifor. L-am constrâns, zicându-i: „Dacă nu facem aceasta,... plec”. Părintele Nichifor a fost silit să accepte. Când m-am întors la chilia noastră,

⁹ Părintele Efrem Katounakiotul a trecut la Domnul în februarie 1998. Notă *Cărți Ortodoxe*.

Părintele mi-a zis: „De ce, măi copile, m-ai silit să facem lucrul ăsta? După ce o să mor eu, vei putea să faci ce vrei”. Cu aceste cuvinte ale lui, înfricoșătoare și biciuitoare, mi-a arătat că m-am îndepărtat de Dumnezeu. Am pierdut rugăciunea pentru mult timp. Nu numai că am pierdut harul rugăciunii, însă am fost și „biciuit” de Dumnezeu.

Știi ce canon se primește, dacă-l forțezi, dacă-l obligi pe duhovnic să facă ceva? E cu adevărat înfricoșător.

Cel ce face ascultare e ca o hârtie albă. Nu are nimic scris pe ea care să fie luat de diavol.

Cât valorează duhovnicul, nu valorează întreaga lume, nu valorează tot Sfântul Munte.

Faci ascultare la duhovnic? La Dumnezeu și la Maica Domnului faci ascultare. Iar Hristos, Care a făcut desăvârșită ascultare la Tatăl Ceresc, te primește, te aude, te face asemănător Lui. De aceea, cel ce face ascultare va avea o dublă cunună în slava veșnică.

Dacă te trimite duhovnicul pe lună și te duci, ești în ascultare. Îl odihnești pe duhovnic? Îl odihnești pe Dumnezeu.

Când m-am dus eu la duhovnicul Iosif, duhovnicul vostru era începător. Părintele Iosif mereu îl încerca, dar duhovnicul vostru nu știa nimic decât *blagosloviți și să fie blagoslovit*. Adesea, Părintele Iosif îi striga când mergeam eu pe acolo: „Vavuli, fă-ne cafea!” și duhovnicul vostru, Efrem, răspundea: „Să fie blagoslovit!” și fugea să îndeplinească porunca. Cum se îndepărta, Părintele Iosif zicea încet: „Fii binecuvântat totdeauna!” și se ruga pentru el. Duhovnicul vostru a primit mult har, tocmai datorită ascultării la Părintele Iosif.

Demonizatul acela care a făcut desăvârșită ascultare la cei doi bătrâni și care s-a tămăduit prin ascultarea sa mi-a spus cum îi șopteau demonii: „Pleacă de la bătrânii la care ești și coboară pe țârm, pe stânci. Bătrânii ăștia mănâncă, dorm, se roagă prea puțin. Ca să ieșim, trebuie multă rugăciune și post”. Și, desigur, ziceau adevărul însă era o cursă a diavolilor, pentru ca să-l scoată de sub ascultare. Siliți de o altă putere, au mărturisit: „Dacă reușeam să te scoatem de la bătrâni și să te facem să cobori pe stânci, spre țârm, te-am fi aruncat încet-încet în deznădejde și te-am fi făcut să sari în mare, adică, să te sinucizi”. Prin ascultarea lui, a învins demonii și s-a vindecat.

Numai diavolul știe ce e duhovnicul, ce înseamnă duhovnicul, ce înseamnă ascultarea de duhovnic!

Făcându-mi eu odată voia și plantând pomi, toți s-au uscat. Cei pe care i-am plantat cu binecuvântarea Părintelui Nichifor s-au prins, deși Părintele Nichifor nu era dintre monahii rugători.

Nu trebuie să tolerezi să-l judece cineva pe duhovnicul tău. Să te opui, să te împotrivești când auzi că se spune ceva împotriva duhovnicului tău. Așa e corect și așa trebuie să faci.

O întâmplare asemănătoare cu cea în care acel monah a zis: „am duhovnic” și, prin aceasta, au dispărut dracii, i s-a întâmplat și tatălui Părintelui Amfilohie. Părintele Amfilohie și-a adus

tatăl la Sfântul Munte, l-a făcut monah și-l îngrijea. Ca să vezi, copilul și-a făcut tatăl călugăr!... Când tatăl lui trăgea să moară, Părintele Amfilohie a intrat în camera muribundului și, văzându-l foarte tulburat, îl întrebă:

- De ce ești, tată, atât de tulburat?

- Au venit diavolii și mi-au spus, înspăimântându-mă, că-mi vor lua sufletul.

Iar Părintele Amfilohie i-a spus:

- Nu-ți fie frică, pentru că nu-ți pot face nimic, pentru că ești sub ascultare. Dacă mai vin la tine, să le zici: „Ce aveți cu mine? Am duhovnic! Eu sunt ascultător.”

Au venit din nou demonii în ziua următoare, cu mult zgomot, cu săbii, sperându-l că-l vor lua. Cum le-a zis că are duhovnic, demonii s-au făcut nevăzuți.

Numai diavolul știe ce putere are duhovnicul, ce zice duhovnicul. A zis duhovnicul? Du-te! Urcă-te pe lună, nu te teme! Orice vrea duhovnicul să fie făcut! Nu te interesează. Nu interesează decât ascultarea. Ai făcut ascultare, mergi în Rai.

N-ai venit să te împărtășești de zece ori pe zi, să faci rugăciunea minții, privegheri sau posturi. Toate nu valorează nimic, fără ascultare. Ai făcut ascultare, mergi în Rai; ai făcut neascultare, mergi în iad! Adam a făcut neascultare și a ajuns în iad. Noi, călugării, spunem puține cuvinte: ascultare=viață; neascultare=moarte. Ai făcut ascultare, este totul. Eu nu spun că celelalte nu ne folosesc însă sunt pe planul doi.

Îmi amintesc că odată, pe când trăia duhovnicul Iosif, l-am judecat într-o probemă. M-am dus seara, pentru rugăciune. Nu puteam deloc să înaintez în rugăciune: „Doamne Iisuse...”, „Doamne Iisuse...”, mai mult nu puteam. „Undeva am greșit!” m-am gândit. „Undeva am păcătuit.” Ia să vedem: în ziua precedentă, unde am mers, ce am făcut, ce am spus. Am găsit: l-am judecat pe duhovnicul meu. Ziua următoare era duminică și trebuia să slujesc la Sfântul Altar. Acum, ce era să fac? Rugăciune! „Dumnezeu meu, iartă-mă, căci mi-am judecat duhovnicul. Am greșit, îmi cer iertare.” Dar, nimic! „Dar Petru, Doamne, Te-a tăgăduit de trei ori și l-ai iertat. Eu nu Te-am tăgăduit, ci doar l-am judecat pe duhovnicul meu. Acum, mă pocăiesc și-mi cer iertare.” Nimic! Iau din nou metaniie, dar rugăciunea nu înaintează. Au început lacrimile. Am vărsat râuri de lacrimi. „Pe Cuvioasa Maria Egipteanca, ai iertat-o când s-a pocăit și pe mulți păcătoși ai iertat. Pentru mine, nu există milă, nu există iertare?”

Au trecut așa cam trei ore. În sfârșit, văd o pace, o dulceață, o bucurie înlăuntrul meu. Începe și rugăciunea, atunci, singură: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă”.

Deci nu-i același lucru să judeci un străin cu a-l judeca pe duhovnicul tău. Vai, ție! – ai judecat pe Însuși Dumnezeu.

Singurul om pe care l-am iubit și singurul om de care m-am temut a fost Părintele Iosif. Duhovnicul poate să-ți spună un cuvânt mândru sau sucit. Tu fă-ți ascultarea ta, fă ascultare desăvârșită.

Rodul ascultării desăvârșite l-am încercat la duhovnicul Iosif. O să mă întrebi, desigur, care este. Nu mă temeam de Dumnezeu; nici măcar nu mă temeam. Gura duhovnicului ce zice? Să fie blagoslovit... fă ascultare, fără deosebire.

Gura duhovnicului e gura lui Hristos. Să faci ce spune duhovnicul, fără să analizezi, fără să cercetezi și fără să murmuri. Construiește pe smerenie. A zis duhovnicul așa? Să fie blagoslovit. De nimic să nu te îngrijești, de vreme ce faci ascultare. Te vei mântui, o să mergi în Rai.

Un diacon îi zice duhovnicului: „Părinte, vreau să merg să fac baie în mare, pentru sănătate”. „Nu te du, copile, pentru cutare sau cutare motiv.” „Ba, mă duc să fac baie.” Și se duse... Făcu baie și, în timp ce se scălda, un rechin îl omorî. Mai târziu, i-a scos marea trupul sfâșiat la mal. Unde s-a dus sufletul lui?

Ascultarea aduce iluminare, lacrimi și rugăciune. Dacă n-ai ascultare, chiar dacă le ai pe acestea, le vei pierde. Cât de mult îl cinstești și îl iubești pe duhovnic, atât de mult primești.

Harul ascultării îl înconjoară pe ascultător ca o flacără și, de aceea, nu-l poate prinde diavolul. Dacă lipsește această flacără, diavolul ne va devora.

Teologia este rezultatul rugăciunii, iar rugăciunea este rezultatul ascultării. Când faci ascultare, o să găsești și rugăciune, și teologie. Când însă nu faci ascultare, nu găsești nimic. Primul lucru sau, mai bine spus, rădăcina este ascultarea. Ai făcut ascultare? O să găsești rugăciune. Se poate să o găsești acum sau să o găsești mâine.

Întrebare: Și dacă duhovnicul dă o poruncă greșită?

Răspuns: Niciodată nu ajungi tu rău, pentru că la mijloc este ascultarea.

Cu cât mai mult devotament, abnegație, iubire și credință ai în suflet, cu atât nu ai împotriviri lăuntrice. Când însă ai ceva cu duhovnicul tău, să știi că nu ești una cu el, că nu-l iubești și n-ai credință în el. Cu cât ai mai multă credință în duhovnic, cu atât ai mai puțină grijă. Când nu ești unit cu duhovnicul, simți o împotrivire, ai un „spin ” înlăuntrul tău.

Cu cât ai mai mult devotament și ascultare față de duhovnicul tău, cu atât o să ai mai multă râvnă.

Cel mai bun zel e la începutul vieții călugărești. Ești devotat duhovnicului. Când te unești cu duhovnicul, e zelul cel mai bun. Când vezi fața duhovnicului ca pe a lui Hristos, totul merge bine. Când vezi greșeli la duhovnic, e vai de tine.

Odată, mi-a zis cineva: „Părinte stareț, vreau să merg la duhovnic, să mă spovedesc pentru asta și asta. Sfinția ta ce zici?” „Fă o mie de metanii.” „Să fie blagoslovit!” Și n-a mai zis nimic la duhovnic. Asta e, să zicem, credința, atașamentul, unirea cu starețul.

Ah, fericită ascultare! Părinților, eu ce să zic? Când eram sub ascultare, alt har aveam, altă rugăciune. Pluteam, ca să spun așa, în aer. Acum sunt stareț. O să ziceți că n-am căutat asta, că Dumnezeu mi-a dat. Da, însă îmi amintesc starea de ucenic. Cea mai bună stare pentru monah este starea de ucenic, de ascultător.

Puterea ascultării se vede din următoarea întâmplare. Era într-o marți și, spre seară, mi-au venit niște gânduri contra duhovnicului meu, Părintele Iosif, pentru că ne-a pus să semnăm o scrisoare. Avea și dreptate, după cum s-a dovedit ulterior. Sâmbătă, merg la slujbă cu Părintele. Cum mă vede, îmi zice: „Părinte, ai ceva contra mea, ceva te separă de mine, ai ceva înlăuntru. Nu te despărți de duhovnic, nu te rupe de mine!” Eu uitasem că l-am judecat, uitasem gândurile. „Părinte, zic, nu-mi amintesc să am un gând care să mă separe de sfinția ta.” „Și, totuși, ai ceva care te separă de mine. Cum te-am văzut, am știut. A știut sufletul meu că ai ceva gânduri care te separă de mine”. „Părinte, nu-mi amintesc nimic.” „Să încerci să-ți amintești!”

După ce am terminat Sfânta Liturghie, am plecat. Mergând spre chilia mea și urmărind ce gânduri am avut în aceste zile, mi-am amintit de judecata pe care i-am făcut-o în legătură cu scrisoarea. M-am întors înapoi și mi-am cerut iertare cu lacrimi.

Călugărul trebuie, deci, să facă ascultare orbește, să nu facă deosebire.

Îmi amintesc că, altă dată, m-am dus la chilie, să mă rog. Mă găseam într-o stare harică. Deodată, Părintele Procopie, care era ucenic împreună cu mine, bate la ușă și mă cheamă la lucru. Pentru că știu că harul poate să vină să te bucure fie cinci minute, fie o oră, fie două, m-am gândit că acum, cât mă găsesc sub lucrarea harului, să profit și, când se va sfârși, să merg la lucru. Părinților, nici n-am apucat să termin de gândit ce-am zis, că am și pierdut harul! N-a fost asta neascultare? Ba, neascultare a fost, chiar dacă Părintele Procopie nu era duhovnicul meu. Și mi-am zis atunci în sine: „Și neascultarea am făcut-o, și rugăciunea am pierdut-o!” De aceea zic: *Fă ascultare și vei găsi rugăciunea. Nu urmări rugăciunea, că ea vine din ascultare.*

Primul lucru pe care l-am întâlnit noi la Părintele Iosif a fost că Dumnezeu te mântuiește prin rugăciunile duhovnicului. Ce putem spune e că, *pe cât de unit ești cu duhovnicul, pe atâta de mult har primești.* Ca fierul în foc, se face și el foc. Cu cât îl îndepărtezi de foc, cu atâta se răcește.

Rugăciunea izvorăște din ascultare, nu ascultarea, din rugăciune. Fă ascultare acum și în continuare va veni harul.

Părintele Iosif spunea: „*Cel ce face ascultare va ieși bine, numai și numai pentru ascultare! Nu are importanță cine e duhovnicul. Ce i-a folosit lui Iuda că l-a avut pe Hristos? Nimic! Ce i-a folosit lui Adam că l-a avut stareț pe Dumnezeu și că era în Rai? Nimic! Nu s-a folosit de Rai, căci a făcut neascultare. Ce l-a împiedicat de la sfințenie pe marele Agachie faptul că duhovnicul său era sucit și nebun și-l bătea zilnic? Cu nimic!”*

Întrebare: Dumnezeu ne-a dat putere de judecată. Asta-i albă, asta-i neagră. Dacă-ți spune duhovnicul că albul e negru și invers, nu elimini judecata?

Răspuns: Asta este ascultarea, părintele meu, asta este ascultarea: să te încredezi că e negru și nu alb cum îl vezi tu. Tu vezi lucrul alb, iar duhovnicul îl vede negru. El vede corect, el vede drept. Asta este ascultarea! Să te străduiești să vezi că nu este cum spui tu, adică alb, să nu crezi nici măcar ceea ce văd ochii tăi.

Când ești unit cu duhovnicul, te inundă harul. Îmi amintesc anii aceia: șuvoi venea harul. Mi-a spus într-o zi: „N-o să primești nimic până sâmbăta viitoare!” Cu adevărat, moarte a fost pentru mine. Ne minunam cum se împlinesc cuvântul duhovnicului, cum îl pecetluiește Dumnezeu.

Odată, niște creștini ne-au adus un sac cu cartofi jos, la arsana. Un ucenic de-al meu începător – acum nu mai este la noi – mi-a spus că este obosit și că nu vrea să meargă să-l aducă și m-am dus eu. Jos, era oprit un camion, i-am făcut semn. Înăuntru, erau doi profesori universitari care îmi zic: „Părinte, nu știți unde stă Părintele Efrem?” „Eu sunt!” le răspund. Iar unul dintre ei îmi zice: „Voi, monahii, sunteți cu adevărat fericiți, pentru că trăiți cu adevărat viață creștină.”

Când m-am întors la chilie, i-am povestit ucenicului întâmplarea; el mi-a zis cu multă nerușinare: „Mda, când vin aici, îi izgonești, iar jos, îi inviți aici”. „Ce să mă fac, măi, copile, așa mi-a venit atunci să le zic, îi răspund. Acum, hai să ne rugăm o oră la chilie.” După o oră, vine la mine și mă întreabă: „Câte rugăciuni ai făcut?” „Atâtea”, îi răspund. „Doar atâtea? Eu am făcut cu mult mai mult și încă pot să mai fac”. Mi-a zis toate acestea cu nerușinare. M-am întors întristat la mine la chilie. Numai că nu am plâns, pentru comportamentul copilului aceluia. Se duse ucenicul să doarmă. Cum însă să poată dormi, când diavolii au început să-l atace? Și numai ce vine la mine la chilie speriat și-mi spune ce i se întâmplă. Îi răspund: „Asta ți se întâmplă, pentru că l-ai supărat pe duhovnicul tău”. I-am citit o rugăciune, au trecut toate și s-a culcat liniștit.

Când te faci prost pe tine însuși pentru ascultare și dacă ești așa cum îți spun și întrebi pentru toate, începe Dumnezeu să-ți dea har.

Părintele Procopie a plecat odată, făcând neascultare de Părintele Nichifor. Când a ajuns la o anumită stare de lepădare, a simțit deodată lipsa harului. Se simțea ca și cum ar fi fost un alt Procopie, care îl întreba: „De ce ai plecat?”. „De asta și asta!” – îi răspunde. „De ce ai lăsat ascultarea și pe duhovnicul tău? Du-te înapoi la ascultarea ta!” Și s-a întors Procopie.

Nu are importanță cine este duhovnicul. Metania pe care o pui duhovnicului e lucru mare. Făcând ascultare la Părintele Nichifor în anii aceia, am văzut minuni.

Părintele Iosif spunea: „Nici preoția, nici Sfânta Împărtășanie, nici rugăciunea minții, nici postul, nici privegherea nu mântuiesc fără ascultare. Tot ce se face din voia proprie e luat de la diavoli”.

Căci, împlinind cineva voia altuia și nu pe a sa, înfăptuiește nu numai lepădarea de sufletul său, ci și *răstignire* față de toată lumea.

Cel ce contrazice pe Părintele său face bucuria dracilor. Iar de cel ce se smerește până la moarte, se minunează îngerii. Căci unul ca acesta face lucrul lui Dumnezeu (Ioan 6: 28), asemănându-se Fiului lui Dumnezeu, Care a împlinit ascultarea de Părintele Său până la moarte, iar moarte pe cruce (Filip. 2: 4-11).

Sfârșit și lui Dumnezeu, slavă! Amin.